

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 10. SEPTEMBER 1982

ŠTEV. 36 (2087)

Začetek šolskega leta nas postavlja pred odgovorno nalogo

Po poletnih počitnicah se bo prihodnji teden tudi na Koroškem začelo novo šolsko leto, kakor se po času dopustov tudi v politiki začne nova sezona, ki bo tokrat gotovo bolj živahna, če pomislimo, da bomo čez dobrega pol leta imeli državnozbornske volitve in se bo zato politična dejavnost v veliki meri odvijala v znamenju volilnega boja. Živimo v dobi reform; na vseh koncih in krajih je zaslediti prizadevanja po spreminjanju dosedanjega stanja. Marsikje prinese reformiranje pozitivne rezultate in pomeni torej korak naprej. Redki tudi niso primeri, kjer so reforme samo zaradi reform in ne zaradi stvari, ki bi jih bilo treba reformirati.

Najrazličnejše reforme doživljamo tudi na področju šolstva, tistega področja torej, ki še prav posebno prizadene vsako narodnostno skupnost, manjšino. In vendar moramo ugotoviti, da gre velik del teh reform mimo nas, da se pri reformiranju šolstva vse premalo upoštevajo specifične potrebe manjšine in njenega šolstva. Še več: Pristojni dejavniki naših utemeljenih predlogov in upravičenih zahtev sploh ne vzamejo na znanje, marveč jih s sklicevanjem na zakon o narodnih skupinah zavračajo — ker so pisane v slovenskem jeziku!

Tako se bo prihodnji teden tudi za nas in naše otroke začelo novo šolsko leto, toda koroški Slovenci bomo konfrontirani s starimi problemi. Na vseh ravneh — od predšolske vzgoje do različnih vrst šol — so slej ko prej nerešena številna vprašanja. O njih podrobno tukaj ne moremo govoriti, ker bi to vodilo predaleč — vsekakor gre za vpra-

šanje, o katerih je bilo že dostikrat govora in na katera smo opozarjali ob vsaki priložnosti, ki se nam je nudila.

Vsakokratni začetek šolskega leta pa nas postavlja tudi pred veliko in odgovorno nalogo: skrb za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku oziroma pouku slovenščine, ker jim bomo zaradi diskriminacijske zakonodaje samo tako zagotovili tudi izobrazbo v materinem jeziku. Zato moramo izkoristiti prvih deset dni novega šolskega leta, da izvedemo prijave na ljudskih in glavnih šolah, ki jih zajema manjšinski šolski zakon (ustrezne prijavnice prilagamo današnji številki našega lista in prosimo, da se jih poslužite za prijavo svojih lastnih otrok ali otrok svojih sosedov in znancev). Prav tako v začetku šolskega leta je tudi še priložnost, da vpišemo otroke na slovensko gimnazijo ali na dvojezični abiturientski letnik na trgovski akademiji v Celovcu, oziroma jih prijavimo k pouku slovenščine, v kolikor obiskujejo katero od tovrstnih nemških šol. Za upoštevanje slovenske materinščine otrok pa se moremo zavzeti tudi v javnih otroških vrtcih.

Skrbi in naloge, s katerimi smo konfrontirani v začetku šolskega leta, nam morajo biti resna zadeva, ki se je moramo lotiti z veliko odgovornostjo. Saj gre vendar za usodo naših otrok in s tem za bodočnost naše narodne skupnosti. Gre pa tudi za to, da z vzgojo otrok v obeh deželnih jezikih gradimo temelje, na katerih želimo skupaj z narodom sosedom uresničevati enakopravno sožitje v duhu medsebojnega razumevanja in spoštovanja.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

odkritje spomenika žrtvam

KI SO JIH NACISTI POBILI PRI HOJNIKU
V LEPENI NAD ŽELEZNO KAPLO

Kjer so zverinsko umorili tri člane družine — starega očeta ter sina in njegovo ženo, hčerko pa odpeljali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, kjer je umrla na posledicah trpljenja, medtem ko je sin v zadnjih dneh vojne padel kot partizan v bližini domačega kraja.

Odkritje bo 19. septembra 1982 ob 14. uri.

V sporedu bosta poleg govornikov sodelovala pevska zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in SPD „Obirsko“ z Obirskega, prosvetaši pa bodo izvajali tudi recital, ki ga je posebej za to spominsko slovesnost pripravil domačin Valentin Polanšek.

Z udeležbo na prireditvi se bomo oddolžili Hojnikom za njihovo trpljenje in žrtvovanje, preko njih pa bo spomin veljal vsem ogromnim žrtvam, ki smo jih doprinesli koroški Slovenci v boju proti fašizmu.

O d b o r

Stodesetletnica začetka našega zadružništva

Zadnje nedeljo, 5. septembra, je minilo 110 let od ustanovitve Posojilnice v Šentjakobu v Rožu, ki ni pomenila le začetka slovenskega zadružništva, marveč je bila tudi prva kmečka kreditna zadruga v Avstriji sploh. Od takrat naprej je zadružništvo med koroškimi Slovenci vedno pomenilo steber gospodarskega obstoja in razvoja ter je tudi danes važen dejavnik naše neodvisnosti.

O šentjakobski jubilejki, ki ji ob tej priložnosti želimo uspešno delovanje tudi v bodoče, smo obširno poročali že ob njeni devdesetletnici in potem ob stoletnici. Danes pa objavljamo (na 8. strani) prispevek, ki ga je o njenem nastanku napisal šentjakobski rojak in zadružni uslužbenec mag. Jakej Sitter. Ugotovil je, da je bilo zadružništvo vedno „važen faktor v organizmu slovenskega narodnega gospodarstva, zavedajoč se svoje odgovornosti in poslanstva“.

Izraelu očitno ni do miru

Prejšnji teden so sile Palestinske osvobodilne vojske (PLO) zapustile zahodni Bejrut ter se umaknile v posamezne arabske države; s tem so vestno izpolnile pogoje, ki so jim bili postavljeni v sporazumu o ukinitvi sovražnosti. Na vrsti je zdaj Izrael, da prav tako umakne svoje vojaške sile, ki so vdrle v Libanon ter spremenile zahodni Bejrut v kup ruševin. Toda Izrael na umik ne misli, nasprotno: izraelski oblastniki postavljajo vedno nove zahteve ter grozijo z nadaljnimi agresorskimi napadi.

Tako doživljamo tragično ponovitev zgodovine. Hitler je pred desetletji zahteval „življenjski prostor“ za nemški narod in je potem v smislu te zahteve napadel eno državo za drugo. Posebno na vzhodu je svojo osvajalsko vojno imenoval „pridobivanje življenjskega prostora“: domače prebivalstvo

je začel uničevati v koncentracijskih taboriščih ter ga kot sužnje odganjal na delo v vojno industrijo, na zasedena ozemlja pa je naseljeval nemške koloniste. Danes se nekaj podobnega dogaja na Bližnjem vzhodu. Izrael zahteva „življenjski prostor“, preganja Palestince in ustanavlja na okupiranih ozemljih svoja naselja, ki so potem pri pogajanjih „dokaz“, da gre za izraelsko zemljo. V obeh primerih pa so krivci seveda drugi: za Hitlerja so to bili na primer Poljaki in drugi slovanski narodi, za Begina so to Palestinci — eni so „ogrožali“ Nemčijo, drugi „ogrožajo“ Izrael, zato jih je treba uničiti.

Po tej enostavni vendar zločinski formuli genocida uresničuje danes Izrael korak za korakom svojo osvajalsko politiko in ni nobeno pretiravanje, če se v svetovni jav-

nosti v tej zvezi splošno govori o izraelski obliki fašizma. Blaznost te politike postaja sčasoma očitna tudi ameriškim državnikom, ki pod čedalje močnejšim pritiskom domače javnosti vsaj verbalno zahtevajo „brzdanje“. Toda njihovo učiteljsko žuganje z dvignjenim prstom izgubi vsu verodostojnost, če v istem trenutku množijo milijarde dolarjev, ki jih v obliki raznih oblik „pomoči“ dajejo Izraelu.

Kajti ameriške milijarde ter dodatno še politična in moralna podpora Washingtona omogočajo izraelskim pustolovcem na ministrskih stolčkih, da bodo skupaj s tistimi milijardami, ki jih bodo z novim vojnim davkom (ki ga skrivajvo za označbo posojila) iztisnili iz domačega ljudstva, lahko nadaljevali svojo zločinsko politiko. Kako dolgo bo miroljubno človeštvo to še dopuščalo?

Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku

PREBERITE

O dvojezičnih napisih v Selah

str. 2

Z Mladim rodom v novo šolsko leto

str. 3

Nov kulturni dom na Ledincih

stran 4

Vtisi z izleta maturantov

str. 7

110-letnica Posojilnice v Šent- jakobu v Rožu

str. 8

Politične stranke v Avstriji se že pripravljajo na državnozbornske volitve, ki bodo maja prihodnjega leta. Prve volitve, ki bodo gotovo potekale kot preskusno merjenje sil, pa bodo že letos oktobra na Gradiščanskem, kjer bodo socialisti po vsej verjetnosti ponovno dosegli večino ali celo okrepili svoj vodilni položaj — toda manj po zaslugi tamkajšnje (socialistične) deželne vlade, marveč predvsem zaradi škandalov okoli stanovanjske zadruge, v katere so zapleteni zlasti visoki politiki in mandatarji ljudske stranke.

Priprave na državnozbornske volitve seveda ne potekajo le na zvezni ravni, marveč tudi na ravni deželnih strank. Saj gre pri teh volitvah za kandidate, ki jih za parlament postavijo po deželah; predvsem pa gre tudi za zastopstvo v zveznem svetu (Bundesrat), ki ga sploh sestavljajo predstavniki dežel. In ne nazadnje gre deželnim strankam za to, da si okrepijo svoj položaj v zveznem strankinem okviru: čim boljši uspeh doseže neka deželna stranka pri volitvah, tem večji je potem njen vpliv tudi v zveznem vodstvu.

Koroški socialisti so v tem oziru trenutno brez dvoma v zavidljivem položaju, saj je koroška SPO za dunajsko najmočnejša v Avstriji. Zdaj ne gre razglabljati o vzrokih te mo-

či — čeprav izvira ena komponenta te moči gotovo iz dejstva obstoja slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Toda čeprav predstavlja koroška SPO drugo največjo „večino“ v Avstriji, pa je socialdemokratsko miselnost Koroške verjetno treba iskati v zadnjem kotu med avstrijskimi

Koroška socialna demokracija se pripravlja na volilni boj

zveznimi deželami. Kajti koroški socialisti (z nekaterimi izjemami seveda) se zelo malo trudijo, da bi delali in širili socialistično politiko. To je priznal tudi sam deželni glavar Wagner, ko je pred nedavnim v nekem novinarskem pogovoru dejal, da je vzroke za uspehe koroške SPO treba iskati predvsem v dejstvu, da je koroška SPO v prvi vrsti „liberalna, antiklerikalna in nacionalna“, kar menda najbolj ustreza koroški mentaliteti. Značilno je, da v svoji karakterizaciji socialistične politike na Koroškem ni našel besed za pojma „socialno“ oziroma „demokratično“, kar bi gotovo bolj ustrezalo hotenju ali vsaj zapisani ideologiji avstrijskih socialnih demokratov.

Tako se pač ni treba čuditi, da se koroški socialisti in zlasti njihovo glasilo KTZ skoraj nikoli ne sklicujejo na sklepe ali predloge, ki jih sprejema zvezno vodstvo SPO ali ki so zapisani v statutu te stranke. Bistvo političnega boja na Koroškem, kakor ga vodi koroška SPO, torej ni v tem,

da bi se politično ali ideološko opredelila za socialno demokracijo ali da bi se jasno distancirala od politike obeh (drugih) meščanskih strank, marveč se samo trudi volilce prepričevati, da je ona bolj zmožna uresničevati to, kar druge stranke samo obljublajo; pri tem ji je v pomoč zlasti večinsko razmerje v deželi, ki ji daje videz vsemogočnega gospodarja.

Pri tem ne gre le za manjšinsko problematiko, kjer se je dejansko izkazala kot najboljša in najbolj učinkovita zastopnica protimanjšinskih in germanizatoričnih ukrepov. Tudi na vseh drugih področjih se znajde koroška socialna demokracija na izredno desnih položajih: kadarkoli je na zvezni ravni v teku diskusija bodisi

o finančni, o vojaški, o zdravstveni politiki ali o drugih vprašanih avstrijske politike, je koroška SPO navadno v desnem kotu. Njeno glasilo pa niti ni zmožno (ali voljno?), da bi vsaj nepristransko, kje žele v socialdemokratskem duhu poročalo o notranjepolitičnih razpravah.

Pravkar minuli poletni meseci so bili v znamenju medsebojnih polemik med koroškimi socialisti in svobodnjaki — tudi tu niti besedice o različnih političnih gledanjih in stališčih, marveč le malenkostno osebno polemiziranje proti posameznim predstavnikom druge stranke.

Izgleda, da večina koroškega prebivalstva ravno take vrste politiko še najbolje razume in jo je na ta način še najlažje nagovoriti in pritegniti. Seveda to ne govori o duhovitosti Korošcev in še manj njihovih političnih predstavnikov, ki so ravno s svojo politiko vendar zakrivilili obstoječo depolitizacijo ter s svojim političnim vedenjem dajejo potuho odonosno pospešujejo razvoj v reakcionarno smer. Zato se ni čuditi, če je med ljudstvom pogosto slišati ugotovitev: Četudi vlada na Koroškem socialna demokracija, Koroška še zdavnaj ni socialdemokratska in tudi ne bo tako kmalu — po zaslugi koroške socialne demokracije.

fra-ter

V Selah nič novega

glede dvojezičnih napisov

V četrtek prejšnji teden je bila v Selah seja občinskega odbora, ki je pod predsedstvom župana Antona Hribernika obravnaval vrsto vprašanj ter sprejel ustrezne sklepe. Kot zadnja točka dnevnega reda je bil predlog EL Sele za postavitev dvojezičnih krajevnih napisov. O seji je Klub slovenskih občinskih odbornikov razposlal posebno poročilo, v katerem pravi, da je občina Sele na omenjeni seji „sprejela zgodovinski sklep: Na predlog EL Sele so občinski možje sprejeli soglasni sklep, da bodo v celotnem občinskem področju postavili dvojezične krajevne napise. Ob enem je občinski svet soglasno sklenil, da se naj doseže popravo popačenih pri krajevnih oznakah: ‚Sele-Freibach‘ v ‚Borovnico‘ ter ‚Sele-Fara‘ v ‚Sele-Cerkev‘. Občina hkrati soglasno zahteva od deželne vlade, da namesti na vseh deželnih cestah dvojezične kazipote.“

Ker nam je boj Selanov za enakopravnost obeh jezikov tudi na področju krajevnih napisov znan že iz prejšnje dobe, smo se pri občini in posebej še pri županu Antonu Hriberniku pozanimali, kako je v resnici z „zgodovinskim skle-

pom“ zadnje seje. In smo izvedeli oziroma dobili potrjena naslednja dejstva:

Predlog za postavitev dvojezičnih krajevnih napisov v občini Sele je že leta 1978 vložilo Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ v Selah-Kotu. Še isto leto je občinski odbor na podlagi tega predloga sprejel soglasen sklep o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov. Le nekaj tednov pozneje pa je občinski odbor ponovno razpravljal o tem vprašanju, ker je EL Sele predlagala, da se dva kraja v občini ne bi poimenovala tako, kakor to predvideva zakon, namreč „Sele-Frajbah“ in „Sele-Fara“, temveč z označbama „Sele-Borovnica“ in „Sele-Cerkev“. S tem je nastal glede postavitve napisov nov položaj: županu je bilo naročeno, naj se potruži za dosego ustrezne spremembe obeh spornih imen, postavitev napisov pa je bila s tem odložena.

Takšna je bila situacija tudi prejšnji teden, ko se je občinski odbor ponovno bavil s temi vprašanji. Izvedeli smo, da je imel odbor prejšnji četrtek na izbiro tri možnosti: 1. ali se odloči za postavitev napisov na podlagi še vedno veljavnega

sklepa iz leta 1978 (torej vključno osporavanih dveh oznak); 2. ali pri izvedbi tega sklepa izpusti sporno oznako „Sele-Frajbah“ (napis „Sele-Fara“ je bil že postavljen pred leti); 3. ali pa se obrne na zvezno vlado z zahtevo po spremembi spornih oznak dveh krajev (in s tem seveda postavitev napisov ponovno odloži za nedoločen čas). Po dolgotrajni razpravi, za katero je bila na podlagi splošnega občinskega reda izključena javnost, se je odbor odločil za tretjo možnost: soglasno je sklenil, da se naj pri zvezni vladi doseže sprememba obeh spornih oznak – torej v bistvu samo potrditev sklepa, ki ga je odbor sprejel že leta 1978, kar pa praktično pomeni, da s postavitvijo dvojezičnih krajevnih napisov v občini Sele v doglednem času ni računati.

Sklep je bil sprejet, kakor že povedano, ob izključitvi javnosti, in sicer na predlog podžupana Velika, ki je to potem v radiu takole utemeljil: Predvsem sem ta predlog postavil zaradi tega, ker smatram, da je vprašanje postavitve dvojezičnih napisov dokaj važna zadeva, ki naj bi se ne reševala pod različnimi pritiski javnosti. Sklep o zahtevi po spremembi dveh krajevnih imen, ki je bil potem sprejet soglasno, je po mojem najboljši potrdilo za pravilnost predloga o izključitvi javnosti. Za javnost se mi zdi važen rezultat, sklep, ne pa kako se do tega sklepa pride.

Iz že omenjenega poročila Kluba slovenskih občinskih odbornikov še povzemamo, „da Klub čestita EL Sele k njenemu uspehu ter da Klub pozdravlja pripravljenost SPÖ, da sprejme predlog EL. S tem je SPÖ v Selah lahko vzgled vsem tistim socialističnim občinskim odbornikom v Bilčovsu in Žitari vasi, ki vztrajno preprečujejo vsakršno sled dvojezičnosti.“ je rečeno v izjavi Kluba slovenskih občinskih odbornikov.

Bralcem prepuščamo, da si na podlagi tega našega stvarnega prikaza sami napravijo zaključke o „zgodovinskem sklepu“ občinskega odbora v Selah. Ob dejstvu, da se stvari v bistvu torej niso premaknile naprej v smeri izvajanja sklepa o dvojezičnih napisih, bi bilo treba čim prej razmisliti o možnosti postavitve vsaj tistih napisov, ki niso sporni. To pa seveda enako velja tudi za vse druge prizadete občine.

Izseljenski dan bo letos v Bilčovsu

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 12. septembra 1982 s pričetkom ob 14.30 uri v gostilni Ogris, p.d. Miklavž v Bilčovsu svoj

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo tudi letos povezan s tradicionalnim DRUŽABNIM SREČANJEM.

Vsakoletni Dan izseljencev je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja ter v prijateljskem pogovoru utrdijo vezi, ki so jih v dneh krivic in žrtvovanja združile v veliko družino žrtev fašizma.

Letošnje srečanje bo v znamenju 40-letnice pregnanstva. Ker pa je bilo o dogodkih pred 40 leti in o pomenu njihove obletnice izčrpno govora že na osrednji spominski slovesnosti meseca aprila v Celovcu, bo prireditelj v Bilčovsu imela bolj sproščen značaj: uvodnim formalnostim občnega zbora bo sledil družabni del, ki ga bodo s svojim nastopom obogatili prosvetna domačega Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“. Predvsem pa bo dovolj priložnosti, da se nekdanji sotrpini po dolgih letih spet srečajo in obudijo spomin na čase, ko so skupaj preživljali usodo pregnanstva.

Zato prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

Mehika povzročila preplah

v finančnih krogih sveta

Počasi postaja neprijetno. Medtem ko zaskrbljujejo skrahirana podjetja Eumig, Bauknecht, AEG idr. posamezne evropske vlade, je zadnji korak mehiškega predsednika Jose Lopez Portilla, ki je z dvema dekretoma nacionaliziral nad 30 privatnih bank in uvedel nadzor nad devizami, presenetil in preplašil najvišje finančne kroge vsega sveta. Govora je o najhujši gospodarski in finančni svetovni krizi zadnjih desetletij, nekateri strokovnjaki pravijo, da bi ob nadaljnjem podobnem razvoju lahko prišlo celo do zrušitve svetovnega finančnega sistema.

Mehiški predsednik Portillo je 1. septembra z nacionalizacijo privatnih mehiških bank, s prepovedjo dolarja in z nadzorom nad devizami storil nekaj izrednega. Nekateri primerjajo ukrep z zemljiško reformo leta 1915 in nacionalizacijo naftne industrije leta 1938. Ker je gospodarsko-finančna kriza Mehike dosegla v zadnjem času dramatične razsežnosti, mehiškemu predsedniku, ki ga bo v treh mesecih zamenjal novi, ni preostalo noben drugi izhod.

Prebivalstvo je ta ukrep tudi s pretežno večino pozdravilo, v glavnem mestu je v podporo nacionalizacije demonstrialno celo okoli pol milijona prebivalcev.

V utemeljitvi svojega ukrepa je Portillo med drugim povedal, da je

v zadnjem letu skupina Mehicanov spravila 24 milijard dolarjev iz Mehike v ZDA in na ta način hujše oropala državo, kot je to storil kdorkoli kdaj prej. Po tej poti je v zadnjih treh letih zapustilo državo skupno celo nad 50 milijard dolarjev. Ta beg mehiških finančnih sredstev je hudo zaostrižal že tako težki gospodarski položaj Mehike, ki je najbolj zadolžena država na svetu. Po ocenah mehiškega predsednika znaša vsota, ki jo dolguje Mehika tujim bankam, 70 milijard dolarjev, drugi viri govorijo celo o 80–90 milijardah dolarjev. Zadolžitev je tako huda, da bi morala država letos nameniti za odplačilo dolgov kar 85 odstotkov izvoza. Državni dolgovi so se skokoma povečali v zadnjih letih, ko je padla gospodarska rast od 8 na 0 odstotkov, posledica pa so bile višje cene, nezaposlenost, inflacija in socialne napetosti, saj kar 40 odstotkov od 70 milijonov Mehicanov ni polno zaposlenih.

Medtem ko se skušajo lastniki bank braniti proti nacionalizaciji v ZDA seveda premišljujejo o nadaljnjih korakih, saj Mehika ni samo preko velikih kreditov odvisna od velike sode, temveč je odvisna od ZDA tudi pri izvozu blaga in pri uvozu industrijske tehnike opreme. Vrhu tega pa se odnosi zastružijo zaradi tisočev mehiških delavcev, ki ilegalno prestopajo mejo in iščejo delo v ZDA.

Mednarodne finančne ustanove so medtem odobrile prošno mehiške vlade za trimesečni moratorij glede odplačila dolgov, ameriška vlada in privatne banke pa so odobrile Mehiki 4,5 milijarde dolarjev kratkoročnih kreditov za odplačilo dolgov, kar pa je pri posebno visokih obrestih in tem obsegu zadolžitve le kapljica na vroč kamen.

Trenutno je v svetu 30 držav, ki niso v stanju plačevati svojih dolgov. Prednjačijo države Južne Amerike, vmes pa so tudi države vzhodnega bloka na primer Poljska. Ta dejstva le nekoliko nakazujejo dejanske razsežnosti sedanje mednarodne finančne krize. Tudi v Torontu, kjer se je ta teden začela skupščina mednarodne banke in mednarodnega monetarnega sklada, obravnavajo nastali hudji položaj. Pri tem prihaja do ostrih spopadov med različnimi gledanji na izhod iz tega položaja. Medtem ko skuša industrijsko razviti svet zvaliti breme oživljanja svetovnega gospodarstva zopet na revni svet, zahtevajo nerazvite države za svoj razvoj večja sredstva s strani svetovne banke. Pri tem pa menijo razvoj v pravem smislu besede, vsestranski razvoj, v katerem napredujejo prizadete države in se ne kopiči gospodarstvo samo v zakladnicah velikih podjetij in bank.

Slovensko prosvetno društvo
"Herman Velik"

Sele-Kot, 9170 Borovlje Sele-Kot, 23.4.1978

P.n.

Občinski svet
občine Sele

Sele-Fara
9170 Borovlje

Spoštovani odborniki!

Slovensko prosvetno društvo Herman Velik je na svojem sestanku članov in prijateljev društva dne 23.4.1978 soglasno sklenilo, da naslovi na občinski odbor Sele sledeči

predlog:

Po členu 7 avstrijske državne pogodbe in drugih odredbah dežele in države smo dvojezična občina in zato postavljamo na občinski odbor občine Sele predlog, da občina v okviru svojega območja postavi za vsa naselja, tudi za tista, ki to sedaj niso bila označena, dvojezične napise.

Dalje, da so vse odredbe in pismena obvestila v območju občine Sele dvojezične, isto oglašni na oglašni deski, četudi zadevajo deželne oglašne v smislu enakopravnosti slovenskinev kot uradni jezik.

V pričakovanju, da boste naš predlog uredničili v obliki sklepa vas prosimo za obvestilo in vas

lepo pozdravljamo

Jurij Mak, predsednik

Postavitev dvojezičnih napisov je občinski odbor v Selah soglasno sklenil že l. 1978 na podlagi predloga, ki ga je napravilo Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ v Selah-Kotu.

Nasilje mafije v Italiji

Ravno v dneh, ko se je predsednik „nove“ italijanske vlade Spadolini v parlamentu potegoval za zainpico, je italijansko javno in politično življenje pretresla vest o novem nasilju zloglasne mafije: na odprti cesti sta bila umorjena palermški prefekt Dalla Chiesa in njegova žena Emanuela. V zadnjih dvanajstih letih je prefekt Dalla Chiesa že trinajsta vidna žrtev mafije, pri čemer je značilno, da so žrtve te skrivnostne zločinske zarote postale prav ljudje, ki so bili neposredno ali vsaj posredno zaposleni s tem, da bi končno napravili konec temu divjanju na Siciliji. Sicer pa je žrtev mafijskih zločinov že samo v tem letu postalo več kot sto oseb.

Tudi prefekt Dalla Chiesa je postal žrtev mafije potem, ko je menda „odkril“, kako bi lahko ugonobil mafijo. Že prej se je uveljavil (čeprav za marsikoga z vprašljivimi metodami) v boju proti terorizmu, sedaj pa je bil baje na najboljši poti, da prav tako uspešno nastopi proti pripadnikom mafije – vendar pa, kakor sedaj očitajo

odgovornim dejavnikom, pri tem ni imel dovolj podpore pri mero-dajnih oblasteh. To je prišlo do izraza tudi na pogrebu v Palermu, kjer so bili tarča protestov vsi politični predstavniki, razen predsednika republike Pertinija, ki ga je množica pozdravila s ploskanjem. Ogorčenje in protesti italijanske javnosti so že dosegli prvi uspeh: za naslednika umorjenega Dalla Chiese je bil imenovan šef varnostne službe Emanuele de Francesco, ki je dobil tudi vsa pooblastila, ki jih je njegov predhodnik zamenjal v boju proti mafiji.

Konferenčni center še razburja duhove

Eno izmed tistih vprašanj, ki bodo nudila „municijo“ za prihodnji volilni boj v Avstriji (predvidoma bodo maja 1983 državnozbornske volitve), bo brez dvoma tudi gradnja konferenčnega centra na Dunaju. To vprašanje namreč še vedno razburja duhove in je vedno znova slišati stališča tako ene kot druge strani; posebni pododbor, ki je bil osnovan na zahtevo opo-

zicije, pa bo parlamentu poročal predvidoma v začetku oktobra.

Predsednik tega pododpora, koroški SPÖ-jevski poslanec Veselky, je te dni spet enkrat odkril dokumente, ki kažejo, kako „pozabljiva“ je v tem vprašanju ÖVP, ki zato tudi zgublja vso verodostojnost v svojem sedanjem boju proti gradnji konferenčnega centra. Iz objavljenih dokumentov namreč izhaja, da je bila prav ÖVP tista, ki je leta 1967 vabila ustanove OZN na Dunaj z obljubo, da bo poleg središča OZN (ki je že zgrajeno – op. ured.) nastal še poseben konferenčni center. Sedaj pa je proti gradnji tega objekta.

Mladinsko delo za 120 milijonov dinarjev

Pred kratkim so se v Sloveniji in sploh v Jugoslaviji zaključile letošnje mladinske delovne akcije, pri katerih je sodelovala mladina iz cele države, ki je opravila pomembno delo pri raznih objektih, posebej v manj razvitih predelih. Letos je jugoslovanska mladina že 37 leto zapored s prostovoljnimi

delom pomagala pri razvoju svoje domovine. Zvezne mladinske akcije so bile letos na Kozari, na Petrovi gori, v Kutini, Zagrebu, Osijeku, Kninu, Čakovcu, Vukovaru in Gradiški, poleg teh pa so potekale še številne republiške mladinske delovne akcije v vsej Jugoslaviji.

Samo v Sloveniji, kjer so bile mladinske delovne akcije v Istri, Beli krajini, na Kozjanskem, v Suhi krajini, Posočju, Slovenskih goricah, Brkinih, na Goričkem, Krasu in Kobanskem, je sodelovalo okoli 5000 mladih brigadirjev. Vrednost dela, ki so ga opravili, ocenjujejo na 120 milijonov dinarjev. Ta materialna vrednost opravljenega dela je toliko bolj pomembna, ker gre za akcije pretežno v zaostalih in manj razvitih predelih Slovenije oz. Jugoslavije. Še več kot denar pa je nedvomno vredna krepitev prijateljstva, bratstva in enotnosti med mladino, kajti mladinske delovne akcije so v tem pogledu najboljša šola, ki vsako leto združuje mlade pripadnike vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, pa tudi iz mnogih drugih držav.

V Cankarjevem domu bo stekla redna sezona

Se ta mesec bo v novem kulturnem domu Ivan Cankar v Ljubljani stekla prava redna sezona prireditev v tej največji kulturni zgradbi v SR Sloveniji. To pa hkrati pomeni, da bo obširni kulturni spored celotne sezone stekel brez im-

provizacij, saj so vsi prostori, v katerih se bodo odvijale prireditve, dokončno izdelani za nemoten potek sporedov.

Vodstvo KD Ivan Cankar je javnosti prevkar predstavilo načrt prireditev, ki se bodo v tem sodob-

nem kulturnem centru zvrstile v letošnji jeseni. Tu seveda ni treba posebej poudarjati, da gre in bo šlo za nastope vrhunskih domačih in tujih gledaliških, glasbenih in drugih ansamblov. Zato je stekel tudi vpis abonmajev, ki obiskovalcem omogočajo izredno ugodne vstopnine posameznih prireditev.

Prva prireditev bo 23. septembra, kar bo hkrati tudi slavnostna otvoritev velike dvorane Cankarjevega doma. Tedaj bo nastopila Slovenska filharmonija, ki se bo predstavila z deli slovenskih skladateljev. V okviru nove koncertne sezone bo na sporedu tudi krstna izvedba orgelskega koncerta znanega slovenskega skladatelja Pavla Šivica. Število prireditev v CD bo seveda izredno veliko, saj bo v njegovih prostorih vsak dan po ena ali celo več prireditev. Spored prireditev pa bo po svoji pestrosti in kvaliteti nudil za vsakega ljubitelja tisto, kar bo ugajalo njegovemu okusu. Izbira res ne bo težka, ker celoten program nudi vrsto mednarodnih gledaliških gostovanj ter nastope jugoslovanskih gledaliških ansamblov iz Maribora, Zagreba, Beograda in Nove Gorice. Razen tega bodo v CD tudi premiere novih domačih in tujih filmov, otroške sobotne matinee, jazz koncerti in nastopi rock pevcev, koncerti glasbene mladine Slovenije ter koncerti znanih glasbenih solistov. Naj med gostujočimi omenimo le mednarodno znanega dunajskega organista Hansa Haselböcka, koncert Praških madrigalistov, koncert Komornega orkestra Bolšoj teatra iz Moskve. V abonmajski spored pa so vključeni tudi koncerti znanih pevskih zborov kot je zbor „Branko Kršmanovič“ iz Beograda, MPZ „Glasbena matica“ iz Trsta, „Jože Vlahovič“ iz Zagreba in mešani pevski zbor Obala iz Kopra. Trinajst mladih glasbenikov bo izvedlo premiero komorne opere *Splašeni konji*, ki jo je napisala mlada skladateljica Brina Jež.

To so le nekateri podatki o obširnem repertoarju prireditev, ki bodo potekale v prvih dveh mesecih prve redne sezone kulturnega doma Ivan Cankar v Ljubljani. Za nekatere prireditve bodo gotovo tudi zainteresirani na Koroškem. Podrobne informacije o posameznih prireditvah so na voljo pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu, ki bo tudi posredovala ugodne skupinske obiske predstav znanih ansamblov.

Začenja se novo šolsko leto na naši gimnaziji

Zvezna gimnazija za Slovence je postala temeljni zavod za izobrazbo slovenske koroške mladine, ki ljubi starše, svojo domovino in našo podedovano govorico. Ob minulem srebrnem jubileju šole so bili nazorno osvetljeni in pokazani uspehi šole, da je to zaznala lahko vsa naša javnost.

Pod geslom, ki so si ga postavili prvi pionirji naše gimnazije s pokojnim dr. Tischlerjem na čelu: „Ne vprašajte, kaj bo ta šola lahko za Vas storila, vprašajte najprej, kaj lahko Vi vsi — profesorji, starši in dijaki — za njo storite“, so dozoreli dobri sadovi. Gimnazija ni odtujevala, gojila je ljubezen in spoštovanje do podedovanih svetinj, posredovala potrebno znanje in delavnost, da so se absolventi lahko uveljavili v življenju kot marljivi državljani in odkriti demokrati ter domoljubi. Na nas vseh je, da šoli pomagamo.

Začenja se novo šolsko leto in treba je prijaviti šolarje osnovnih šol k dvojezičnemu pouku, fante in dekleta pa, ki bi bili za študij, prijaviti na naši slovenski gimnaziji. Združenje staršev in vodstvo šole Vas prosita za pomoč ravno pri tem, saj Vi poznate razmere pri sosedih in znancih. Prošnja velja Vam vsem, Vi:

občinski odborniki vseh frakcij, ki ste podedovali našo slovensko-koroško besedo in jo ljubite, **naši župniki, naši učitelji, vsi naši kulturno-politični delavci** in predvsem **vsii bivši dijaki** naše gimnazije, ki imate ali že sami otroke ali pa imate vpliv na znanca v svojih poklicih. Prijave za katere je še vedno čas, lahko naslovite pisмено ali telefonsko na **Zvezno gimnazijo za Slovence** v Celovcu, Prof.-Janežič-Platz 1, A-9020 (telefon 0 42 22 - 33 3 53 v dopoldanskih urah). Če otroke nameravate dati v dom, lahko naprosite tudi vodstvo doma, da oni uredijo vse potrebno s šolo.

Seveda pa prosimo, kot vsako leto, tudi za gmotno pomoč. Združenje staršev je hvaležno za vsak dar, da lahko iz teh sredstev podpre dejavnosti šole in študij najbolj revnih dijakov.

Končno naj tu še v imenu Združenja staršev ponovno izrečemo **iskreno zahvalo** vsem, ki nas redno vsako leto podpirate in vsem, ki ste ob 25-letnem jubileju še posebej z znatno podporo omogočili, da smo lahko opravili svojo nalogo in krili stroške tiska dokumentacije in raznih drugih dejavnosti ob srebrnem jubileju šole. Tej zahvali se pridružuje tudi vodstvo šole in profesorski zbor. Naš preprosti koroški „boglonaj“ zato velja vam vsem, župnikom, učiteljem, občinskim odbornikom, staršem in bivšim dijakom, saj nam ni mogoče zahvaliti se vsakemu posebej.

Naj cveti in raste — ob pomoči vseh — naša gimnazija.
dr. Reginald Vospernik dipl. trg. Janko Urank
ravnatelj predsednik Združenja staršev

Tudi Mladi rod stopa v novo šolsko leto

Z novim šolskim letom bo izšla tudi nova številka slovenskega šolskega glasila, Mladi rod. Uredniški odbor ob tej priložnosti upa, da bodo bralci z revijo zadovoljni tudi v bodoče. Vsekakor se bodo uredniki potrudili, da bodo Mladi rod sestavljali in oblikovali tako, da bo zanimiv in privlačen za mlade bralce, ter da bo zvalil k branju še starejše letnike.

Upravičeno pa so uredniki zaskrbljeni glede stroškov tiska, ki rastejo iz leta v leto. Odpravi tega problema pa seveda pomaga v prvi vrsti zadostno število naročnikov — torej mladih bralcev ter njihova skrb za redno plačevanje naročnine. Zato tudi v našem listu posebno apeliramo na starše, da

svojim otrokom omogočijo, da Mladi rod naročijo. Ena številka Mladega roda stane 5 šilingov, dvojna 10 in letna naročnina 50 šilingov. To je v sorazmerju s tem, kar revija nudi mladim bralcem zelo malo. To pa zaradi tega, ker uredniki urejajo na podlagi idealizma in iz ljubezni do domače slovenske tiskane besede. S tem brez dvoma opravljajo izredno pomembno nalogo v razvoju naše narodne skupnosti. Zato njihovo delo podprimo z naročilom Mladega roda za naše otroke ali pa dom, saj bomo s tem pomagali reviji prebroditi velike finančne težave, naši mladini pa bomo poskrbeli pestro in poučno čtivo, ki ji bo gotovo v korist ob spoznavanju lepote slovenske kulturne zakladnice.

Ena izmed dvoran Cankarjevega doma

2. slikarski teden v Svečah

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah prireja v teh dnev 2. slikarski teden, ki se je pričel preteklo nedeljo, zaključili pa ga bodo jutri zvečer. Organizatorjem je uspelo pridobiti šest slikarjev in sicer Marinello Biscaro in Marjana Kravosa iz Italije, Darjo Prelec in Štefa Potočnika iz Jugoslavije in Inge Vavra-Aspetsberger in Hansa Staudacharja iz Avstrije. Vsi umetniki pa prihajajo iz sosednjih pokrajin treh dežel — iz prostora Alpe-Jadran.

Strokovno vodstvo 2. slikarskega tedna ima tokrat prof. Inge Vavra-Aspetsberger, ki mladim in starim interesentom vsak popoldan posreduje večšine tehnike linoreza in lesoreza. V tem času pa umetniki udeleženci ustvarjajo tudi sami, tako da bo ob zaključku gotovo spet na ogled vrsta zanimivih umetniških del.

V okviru 2. slikarskega tedna potekajo tudi kulturne prireditve. Preteklo sredo je pevski zbor SPD „Kočna“ pri Adamu v Svečah priredil celovečerni koncert, nocoj pa bo ob 20. uri v sveški cerkvi koncert, na katerem bo Angela Tomanič igrala na orgle, Vera Belič pa na gosli; jutri pa bodo predstavili slikarska dela, nastala v času 2. slikarskega tedna v Svečah. Ta prireditev je in

bo zlasti na zaključek privabila številne obiskovalce od blizu in daleč. Slikarski teden v Svečah ni le posrečena ideja kot taka, ampak po svojem mednarodnem značaju brez dvoma doprinaša tudi k poglobljanju prijateljstva med umetniki treh sosednjih dežel.

O zaključku 2. slikarskega tedna SPD „Kočna“ v Svečah bomo poročali v prihodnji številki našega lista.

OPOZORILO

Tej izdaji Slovenskega vestnika je priložena prijavnica za prijavo otroka k slovenskemu ali dvojezičnemu pouku. Poslužite se je! Če je pa sami ne potrebujete, jo dajte kakemu sorodniku, znanцу ali sosedu, ki bi jo utegnil potrebovati. Rok za prijavo seže do 23. septembra 1982, toda ne čakajte do zadnjega dne. Možna je seveda tudi ustna prijava pri upravitelju ljudske ali glavne šole.

— otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola — otrok in šola —

Sedaj je čas za prijave

V ponedeljek se bodo tudi na koroških šolah spet odprla šolska vrata. Vstop v šolo pomeni za otroka v neki meri ločitev od domače hiše. Ta ločitev se odvija počasi in žele s kakimi osmimi leti so otroci povečini tako daleč, da dajejo skupnosti starostnih vrstnikov v nekaterih ozirih prednost pred družinskim krogom. Doživetja in pustolovščine s prijatelji enake starosti postajajo dokaj bolj zanimive, kakor doživljaji v družinskem krogu.

Ta doba prinaša tudi prvo nevarnost odčitve mladega človeka ne samo od družine, temveč tudi od domačnosti in s tem od slovenske narodnosti. Ni namen šole, da bi tako odtujevanje pospeševala. Sedanja ureditev pa je taka, da brez sodelovanja staršev šola ne more dobro izhajati. Ti morajo poskrbeti za to, da se bo otrok tudi v šoli učil tistega jezika, v katerem se doma pogovarjata oče in mati. V tej starosti naj otrok že dobi občutek, da jezik, ki ga govorijo doma, ni le za dom, temveč tudi za šolo in javnost.

Vsak normalen in zdrav otrok se hoče učiti, in to že takoj od rojstva naprej. Jean Paul je celo menil, da se otrok v prvih treh letih življenja nauči več, kakor odrasli na visoki šoli. Otroka te starostne stopnje ni treba siliti, kajti nenasiten in neutrudljiv je pri učenju. Potreben pa je en pogoj: Ljudje njegove okolice morajo pokazati zanimanje za njegovo delo in veselje nad njegovimi uspehi. Ta za učenje tako plodna leta moramo koristiti predvsem tudi za učenje slovenskega jezika. Podprli bomo otroka pri tem delu. Občudovali bomo njegove napredke in mu vedno spet tudi nakazali, za koliko prednjači pred tistimi, kateri se učijo samo nemščine.

Slovenski narod je sicer majhen. In vendar se z jezikom, ki ga govori ta mali narod brez velikih težav sporazumeš z nad 250 milijoni ljudmi na svetu, ki sodijo v ogromno družino slovanskih narodov. To lahko potrdijo oni, ki so služili kot po sili vojaki v vojski tisočletnega rajha, kakor tudi vsi tisti, ki s potovanji skušajo širiti ob-

zorje svojega duha. Prav koroški Slovenci smo lahko srečni in ponosni, da se nam odpirajo vrata dveh, če ne celo treh mogočnih kulturnih svetov.

Tudi v deželi sami se vedno bolj jasno

kaže, da je znanje obeh deželnih jezikov več kot koristno. Čeprav se še danes najdejo ljudje, ki se sramujejo svojega materinskega jezika, je na drugi strani tudi vedno več takih, ki so veseli, da ga znajo ali da vsaj imajo priliko, da se priučijo tudi slovensščine. Če že ne dobro sosedstvo med sosednjima deželama Avstrije in Jugoslavije, potem pa vsaj povsem trezni gospodarski in gmotni računi narekujejo potrebo po učenju slovensščine. Tudi na Koroškem zelo radi vidijo kupca in turista iz Slovenije in Jugoslavije. In če jih bodo hoteli pridobiti še več, jim bodo morali postreči tako, da bodo zadovoljni. To pa bo uspelo le, če bo gost iz dežele na jugu čutil spoštovanje do svojega jezika. In kako to lahko najbolj pokažeš drugače, kakor da ga nagovoriš v njegovi domači govorici?

Starši, vi boste morali sedaj odločiti, koliko bo dobil vaš otrok s seboj na življenjsko pot. Znanje bo najboljša dota za vašega otroka, ki ga imate radi. Ne zamudite prilike in dajte svojemu otroku možnost, da se mimogrede nauči dveh jezikov, nemškega in slovenskega! Otroku vam bo hvaležen!

oto

! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku ! Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku !

Ledince - otvoritev stanovanjske hiše s kulturno dvorano

V soboto 4. septembra so bila predana stanovanja in kulturna dvorana novozgrajenega poslopja v Ledincih svojemu namenu. Želja po lastnem kulturnem domu se je porodila že svojčas, v tedaj še lastni ledinški občini. Po združitvi le-te z bekštanjsko so se glede te gradnje deloma ločili duhovi, kar je privedlo do referenduma, v katerem se je večina prebivalstva odločila za kulturni dom. Občinska uprava je nato z umno preudarnostjo povezala željo občanov s stanovanjskimi potrebami okolice ter se odločila za gradnjo poslopja, ki bi vsebovalo oboje. Tako ima dokončana stavba devet stanovanj, med temi tudi ordinacijo novodošlega zdravnika dr. Tscherpel-ja ter kulturno dvorano s stranskimi prostori. Lična zgradba se lepo ujema z okolico in tvori dejansko center nekdanje ledinške občine.

Sama otvoritev je imela dokaj slavnosten videz in udeležba domačinov ter gostov je bila kljub izredno vročem sončnem popoldnevu kar velika. Celoten predprostor pa so zaobrobila kulturna društva občine z domačimi gasilci. Uvodoma je igrala godba na pihala iz Bekštanja, nato je zapel mešani zbor Dorfgemeinschaft iz Ledinc v pozdrav. Program je povezoval g. Gerhard Lepuschitz, ki je v svojem prologu podal nekaj globokih

misli o kulturi, nakazal njeno obogatitev prav z ozirom na obe, tukaj živeči narodnosti. Kakor močan odmev teh, iskrenih besed, je zadonela naša pesem „Zdravo“, ki jo je zapel moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ pod Mirkom Lausseggerjem... „to bratski je glas, svečani ta čas, ko si desnice prožijo...“ - gotovo so te besede več, kot samo simbolika.

Bekštanjski župan inž. Helmut Hatze je najprej pozdravil številne častne goste, med njimi deželnega svetnika g. Gallob-a v zastopstvu deželnega glavarja in v naslednjem orisal potek gradnje od zasnove pa vse do današnje otvoritve. Stroški celotnega poslopja se gibljejo nekje pri 16 milijonih; so deloma kriti iz stanovanjskega fonda, iz dotacij dežele, posojil in še drugih virov, nekaj računov pa je še tudi odprtih. Nato sta stavbo blagoslovila domači župnik g. Sticker (v obeh dežel-

nih jeziki) in za evangeljsko cerkev superintendent Pellar.

Deželni svetnik Gallob je v svojem govoru razčlenil naš pomen „kulturne revolucije“, katere cilj naj bo predvsem v čim širšem, plodnem kulturnem delovanju, pospeševanju in ustvarjanju vsesplošnih pogojev za dvig človeške, življenjske ravni, ne pa v nameravani spremembi določenih političnih razmer. Župan je nato izročil ključ budočim stanovalcem ter jim zaželel srečo in uspeha pod skupnim krovom. Sledile so še točke pevcev z Brnce, mešanega in otroškega zbora iz Ledinc, plesne in folklorne skupine Dorfgemeinschaft iz Loč; tudi naš moški zbor je zapel še venček narodnih. Pred zaključkom je sledila še skupna pesem vseh navzočih zborov - skupna izpoved ljubezni do domovine.

Na koncu je župan inž. Hatze z besedami zahvale gostom, predvsem pa sodelujočim, povabil vse na izdatno okrepčilo. Ob zvokih godbe je iztekala otvoritev v veselo ljudski veselici.

Misli ob robu: Kulturni dom v Ledincih je odprl svoja vrata, sooblikovali smo slavnost otvoritve... Z nemajhnim zadovoljstvom smo se vračali na naše domove - zadovoljni zato, ker smo bili v prijetni skupnosti enakovredni med enakovrednimi!

Počitniški seminar

Kot vsako leto, tako smo tudi letos vsi trije klubi - Celovec, Dunaj in Gradec - skupno pripravili počitniški seminar. Tema tokratnega seminarja se glasi: „Mladinsko gibanje po letu 1945 s posebnim ozirom na koroške Slovence“. Torej gre predvsem za mladinsko stvar, zato vabimo člane mladinskih organizacij koroških Slovencev - Koroško dijaško zvezo, Zvezo slovenske mladine, Katoliško mladino in Društvo prijateljev kladiva, da se tega seminarja udeležijo v čim večjem številu. Seminar se bo odvijal v celovškem dijaškem domu SŠD, Tarviser Straže 16.

Sporod:

- Petek 10. septembra 1982 ob 14. uri referat o mladinskem gibanju v Evropi (Marija Jurič) referat o mladinskem gibanju koroških Slovencev po letu 1945 (Mirko Štukl) diskusija kulturni prispevek mladinskih organizacij
- sobota 11. septembra 1982, ob 11. uri se bo vsaka organizacija predstavila s kratkim referatom, ki bo vseboval zgodovino, cilje, udejstvovanje v narodno političnem smislu itd. Popoldne bo podijska diskusija z zastopniki zgoraj omenjenih organizacij Ker se zavedamo nujnosti in potrebe skupnega mladinskega delovanja, vas prosimo, da se zanesljivo udeležite tega seminarja.

Pripravljajni odbor

Miha Sadolšek - 70-letnik

Visoko gori pod Ojstro nad Železno Kaplo je pred dnevi v krogu družine in prijateljev obhajal svoj 70. življenjski jubilej Miha Sadolšek pd. Mikej iz Lobnika. Naš jubilar je pravi sin planin in kot tak tudi navdušen lovec. Z ženo Bredo, snaho Bre dico in vnukoma upravljata eno najlepših kmetij v občini Železna Kapla.

V zadnji vojni, ko je šlo našemu narodu za biti ali ne biti, se je Miha v februarju leta 1944 pridružil partizanom in se s puško v roki boril proti vseobčemu sovražniku človeštva - nemškemu fašizmu. Tudi njegova žena Breda je bila v partizanih in za časa vojne ustanovila žensko organizacijo Antifašistično fronto žena in bila njena prva predsednica. Miha Sadolšek je danes aktiven narodno političen delavec, ki je zelo spoštovan med našim ljudstvom. Kot vzoren in ugleden kmet ter gospodarstvenik ima važne funkcije. Tako je predsednik Kmečke gospodarske zadruge v Železni Kapli in podpredsednik kapelške Posojilnice. Za sodelovanje v narodnoosvobodilnem boju in za hrabrost je prejel že več priznanj.

Ob njegovem prazniku so ga obiskali predstavniki Zveze koroških partizanov - predsednik Janez Wutte-Luc, podpredsednik inž. Peter Kuhar in dr. Marjan Šturm in mu ob tej priložnosti iskreno čestitali z željo, da bi bil še v bodoče tako vitalen in aktiven kot sedaj. Tudi so jubilarju poklonili skromno darilo - sliko z lovskim motivom.

Izlet na Gradiščansko

V petek in soboto 4. in 5. septembra je Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ priredilo izlet na Gradiščansko. Udeležilo se ga je 35 društvnikov, med njimi tudi člani moškega zbora in ansambla „Drava“. Tako je bilo samoumevno, da je bil izlet povezan tudi s peljem, godbo in plesom.

Pot nas je vodila po novi avtocesti v Gradec, kjer smo imeli prvi postanek. Nato smo nadaljevali pot v glavno mesto Gradiščanske Eisenstadt/Zeljezno. Med drugim smo si tam ogledali znano Marijino cerkev, v kateri je mavzolej Josefa Haydna, ki je bil v tej cerkvi 30 let organist. Ogledali smo si tudi grad Esterhazy in razstavo Josefa Haydna, ki je zelo obsežna in zanimiva. Proti večeru smo prispeli k gradu Forchtenstein, kjer smo v bližnjem hotelu prespali. Naslednjega dne smo si ogledali ta grad, kjer je razstavljenega precej orožja iz turških časov, iz 30-letne in iz prve svetovne vojne. V kraju Traunsdorf so nekateri prisostvovali hrvaški maši, bili pa so kar precej razočarani, ker so samo peli v hrvaškem jeziku, vse ostalo, razen evangelija, pa je bilo nemško.

Na našem potovanju smo seveda obiskali tudi gradiščansko posebnost - Nežidersko jezero/Neusiedler See in se peljali z ladjo. To gradiščansko „morje“ je globoko samo eden od dva metra in je obdano z visokim trsom. Pripluli smo v bližino madžarske meje, ki pa je zelo zastražena. Razumljivo je tudi, da smo na Gradiščanskem, ki je znano po dobri vinski kapljici, obiskali tudi dve vinski kleti.

Izlet na Gradiščansko bo vsem društvnikom ostal v prijetnem spominu, kar naj bo spodbuda, da bodo prihodnji izleti SPD „Borovlje“ še bolj množično obiskani.

Nova atrakcija rožeškega živalskega parka

Rožeški živalski park je preko meja Koroške znan tudi po tem, da v njem najdeš živali, ki so v nevarnosti, da izumrjejo. Ker so imeli lansko leto lep uspeh z vzrejo posebnega jastreba (Bartgeier), jih je to spodbudilo, da so si tokrat, to je pred nekaj dnevi - nabavili iz Sovjetske zveze belega kragulja, ki živi na nekem malem vulkanskem otoku na Aleutih. Te bele kragulje je možno v Avstriji videti samo v rožeškem živalskem parku. Vodstvo parka je zelo ponosno na to, da more poleg številnih živali svojim obiskovalcem postreči tudi s takšno zoološko rariteto. To redko vrst ptic, ki je ogrožena, da izumre, bodo v rožeškem parku poskusili pomnožiti.

IZLET NA TRIGLAV

(po manj obiskanih poteh)

v soboto in nedeljo 11. in 12. septembra 1982.

Iz Radovne nas bo pot vodila skozi slikovito dolino Kot do Staničeve koč, kjer bomo prenočevali. Od tam naslednjega dne preko Kredarice na Triglav. Vračali se bomo skozi dolino Krmo. Zbirališče in odhod ob 6. uri na jugoslovanski strani Ljubelja. Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

IZLET NA TOLSTO KOŠUTO

2059 m

v soboto 18. septembra 1982 Zbirališče in odhod ob 9. uri izpred gostilne Trkl v Selah-Borovnica Vodi: Franci Kropivnik Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

Uprizoritev drame Jeannine Worms

TRGOVINA

v petek 17. septembra 1982 ob 20. uri v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu. Nastopa igralska skupina dunajskih študentov. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“

MITING KLADIVA

Naš jezik - naša pravica v soboto 18. septembra 1982 ob 19. uri v kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu. Ljubljanski oktet Emil & co - E. & S. Velik Lugarič - Verdel & Decken Čertov - Zeichen - H. Fischer kaktus - Roter Gamsbart - Weitblick Kabaret, ples in zabava!

Društvo slovenskih pisateljev Avstrije vabi na

SEMINAR O OBLIKOVANJU LITERARNIH TEKSTOV

(stilistične vaje ob konkretnih besedilih slovenskih koroških ustvarjalcev), ki bo v nedeljo 26. septembra 1982 od 8.-12. in od 14. -17. ure v prostorih Kluba Prežihovega Volarca Benediktinerplatz 5/1 Strokovno vodstvo: univ. asistent Tone Pretnar in univ. asistent Miran Hladnik

Seminarja se lahko udeleži vsak! Kdor želi, da bi na seminarju obravnavali tudi njegov literarni prispevek (pesmi, proza, dramatika), naj pošlje prispevek najkasneje do 11. 9. 1982 na naslov: Jože Blajs, tajnik DSPA, Joh.Hillerstr. 20/12, 9020 Celovec-Klagenfurt.

TEKMA KOSCEV

v nedeljo 12. septembra 1982, ob 14. uri pri Jerebu (na Jerebovi seli). Kosilo se bo v petih skupinah in sicer: otroci do 12 let - fantje od 12 do 18 let - moški od 18 do 50 let - moški od 50 let naprej - ženske. Prijave od 13. ure naprej. Stari in mladi ste na to domačo družabno prireditev prisrčno vabljeni! Startnina znaša za otroke 30 za odrasle 40 šilingov. Za razvedrilo bodo poskrbeli domači vižarji Bertl, Šimej in Otmar. Prireditelj: Alpski klub Obir na Obirskem

SLAVNOSTNA PRIREDITEV ob 60-letnici SPD „Jepa-Baško jezero“

v soboto 25. septembra 1982 ob 20. uri v kulturnem domu v Ločah. Sodelujejo: MePZ „Rož“, društveni tamburaški ansambel, mladinski pevski zbor, plesna skupina Dorfgemeinschaft Latschach, glasbena skupina ZSM

Častno pokroviteljstvo: župan inž. Helmut Hatze Prisrčno vabljeni!

GALERIJA TINJE

odprta do 18. septembra 1982 Razstava študijskih del Marka Dumplnika

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

V SOBOTO 11. SEPTEMBRA 1982

Vetrinj šol. - SAK šol. (igrišče Vetrinj) ob 15.30 uri

V NEDELJO 12. SEPTEMBRA 1982

NECA ml. - SAK ml. (igrišče NECA) ob 14.15 uri

Žrelec „pod 23“ - SAK „pod 23“ (igrišče Žrelec) ob 14.40 uri

Žrelec - SAK (igrišče Žrelec) ob 16.30 uri

Prisrčno vabljeni!

Strokovna šola za ženske poklice zavoda šolskih sester Šentpetter 25, 9184 Šentjakob v Rožu Tel. št. 0 42 53 / 343

O B J A V A

Na STROKOVNI ŠOLI ZA ŽENSKE POKLICE v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu bodo dodatni

jesenski sprejemni izpiti za 1. razred strokovne šole za vse tiste, ki se doslej za vstop še niso mogle odločiti,

dne 13. septembra 1982, ob 9.30 uri.

S seboj prinesite zaključno spričevalo in pisalne potrebščine. Možen je tudi še vpis v ENOLETNO GOSPODINJSKO ŠOLO.

Vodstvo šole

Utrinki izleta v bolnico Franjo

Iz sivo-meglenega jutra, se pogostoma poraja lep, sončen dan. Skupina 14-ih ljudi, nas je namenjena v bližino Tolmina, kjer bi si radi ogledali nekdanjo partizansko bolnico Franjo. Preko Trbiža in Predila se polagoma spuščamo v dolino Soče. Mimogrede se ustavimo v Kobaru ob spomeniku goriškega slavčaka, si ogledamo nekoliko okolico in že drvi avto naprej proti Tolminu. Od tam še dobrih 30 km in že se bližamo Cerknem. Še nekaj minut in dospeli smo na cilj.

Urnih nog se podamo proti bližnji soteski in že po nekaj sto metrov nas levo in desno objamejo visoke, strme pečine. Ob vznožju teh, se vije glasno zuboreči potok med skalovjem, ki nehoti spominja na brezskrbno otroško brbljanje. Steza se polagoma pričinja vzpenjati navzgor in ponekod se kamnite stene naravnost grozeče približujejo obiskovalcu, kakor, da bi hočete zaustaviti njegovo pot. Ta pa peje kljub vsemu vztrajno naprej, naprej v kamniti labirint. Pred ozkim mostičem, ki je speljan čez globok prepad, je majhen zastoj — nekaj obiskovalcev se vrača od zgoraj. Kot začarano se mi upirajo oči v smaragdno zeleno vodovje tam spodaj in nenadoma se mi dozdeva, da slišim med šumenjem pridušeno ječanje in v duhu gledam skručene postave, ki na okornih nosilnicah prenašajo ranjene tovariše v sotesko. Teško a previdno se pomika ta žalostna procesija, deloma do kolen v vodi, da ne bi zapustila za seboj tudi ne najmanjše sledi. Mrzla kaplja iz previsne skale prežene te podobe izpred njihovih oči — naprej, po spolzki stezi vodi korak. Šu-

menje postaja močnejše — nekaj metrov pada voda po gladkem kamenju in se spodaj zbira v penečem kotlu. Spominska plošča na nekem kamnu je posvečena borcu, ki je tukaj nesrečno zdrsnil in utonil. Po nekaj korakih naletiš na ploščo; le-ta pripoveduje kratko zgodovino bolnice Franje, kjer so zdravili predvsem težke ranjence od konca leta 1943 pa vse do osvoboditve. Kmalu nato zagledaš pred seboj leseno barako, ki je stisnjena ob skalnato pečino — soba za ranjence z bunkerja. Vstopiš z mešanimi občutki... Nekaj enonadstropnih pogradov, postlanih z dokaj preprosto odejo, na stenah nekaj pobledelih slik, že slabo čitljiva parola: „vsi pod orožje!“... Znajdeš se v drugi baraki — izolirnica, piše nad vhodom — ista podoba, le lesene stene so obložene z belim papirjem. Sledi operacijski oddelek. Različno kirurško orodje leži na mizi, v dokaj navadnih vitrinah stekleničke, zavojčki, gaza, nekaj povojev; ob steni različne bandaže, primitivne bergle, preprost umivalnik v kotu, prtena brisača na steni — no, in jasnodna ope-

rajska miza — s primitivno mehanoizacijo opremljeno železno ležišče. Stopiš čez naslednji prag — je to zdravniška soba in tudi laiku je ni težko opisati. V predalih stekleničke in nekaj zabojev, nekaj preprostega zdravniškega orodja, na mizi koledar za leto 1944, obligatni umivalnik z brisačo, nekaj medicinske literature, par slik na stenah in že smo pri kraju. V sosedni baraki je rentgen — neverjetno; pravi rentgen, naprej kuhinja, jedilnica, sobe za ranjence, soba osebja, kopalnica, pralnica invalidski dom, preprosta električna centrala in, in...

Preveč je vtisov naenkrat, preveč, da bi jih mogli možgani v tem hipu prebaviti. In, ko stopam zamišljen navzgor proti gornjemu bunkerju mi begajo misli preko barak pod menoj... Kaj vse se je le dogajalo med temi štirimi stenami? Epopejo bi bilo mogoče napisati o trpljenju, o herojstvu, o obupu, o požrtvovalnosti, o malodušju, o tovarištvu — vse to se je odigravalo v tej soteski ob šumenju potoka v tistih krvavih, trpljenjapolnih letih.

V duhu gledam mlado ženo najboljših let, ki se v belem ogrinjalu sklanja nad umirajočim borcem, mu briše potne srage z vročičnega čela in mu tiho, z materinsko ljubeznijo šepeta bodrilne besede, besede tolažbe, mu govori o lepšem svetu, v svetlejši bodočnosti... In, ko uboga človeška kreature, tam, na okornem ležišču izdihne, jo vsakokrat pretrese do srca, skrita solza se utrga iz oči, toda že v naslednjem hipu pristopi s stisnjenimi zobmi k naslednji postelji in njen glas je zopet nežen in mehak, kakor glas matere, ki je ena sama ljubezen. Trd, pretrd je bil čas, da bi si mogla zjokati bolest iz svojega srca, zavreči je bilo treba vsako sentimentalnost v tej grozni vihri. Strmim v penečo se vodo pod menoj a misli mi krožijo tam nekje po barakah in neka globoka hvaležnost mi privre iz srca — čutim silovito potrebo, da se poklonim vsem tem znanim in neznanim junakom, ki so šli v pekel zato, da mi danes lahko v miru in svobodi živimo.

Z nepozabnimi vtisi smo se ob večeru vračali na naša domovja.

F. Č.

ČESTITAMO

Preleto nedeljo sta si v Bilčovsu obljubila zvestobo na skupni življenjski poti Irena Valentinič iz Potoka in Gregor Reichmann iz Želuz. Mlademu paru čestitamo in jima želimo veliko sreče in zadovoljstva.

ČESTITAMO

Metki in Teodorju Domeju iz Celovca se je rodil sin Gregor.

po mestu z reklamnima tablama obesena na prsih in hrbrtu.

Še v informacijo. Za vzpon preko Stüdlvega grebena na Großglockner se rabi 5.5 do 6 ur hoje, Habeler pa je za to pot rabil samo 2.25 ure. Neverjetno kaj vse vzdrži iztrežen človek.

Kot smo že poročali v našem listu, obstoja v državi Nepal v pogorju Himalaje alpinistična šola za domače planince oziroma šerpe. V tej šoli, ki so jo pred leti zgradili Jugoslavnici, inštruirajo tamkajšnje domačine za gorske vodnike poleg jugoslovanov tudi inštruktorji iz drugih držav. Pred dvema tednoma sta v Nepal odpotovala dva inštruktorja Bojan Pollak iz Kamnika in Andrej Štremfelj iz Kranja. Predvidoma se bosta vrnila 5. oktobra. Takrat bomo od njih lahko zvedeli, katere države so še realizirale obljube, da bodo poslale svoje inštruktorje v to šolo.

Eno najvišjih gradbišč poleg Kredarice, ne samo v Sloveniji, temveč tudi v Jugoslaviji, je gradnja planinske postojanke „Petra Skalarja“ na območju Kanina v Zahodnih Julijskih Alpah. Koča stoji pod Konjcem na 2350 m višine. Nova koča, ki bo dograjena in otvorena prihodnje le-

to, ko slovenski planinci obhajajo 90-letnico svojega organiziranega delovanja, bo izredno lepo izhodišče za planinske ture poleti in turno smučanje pozimi v Kaninovi skupini. Predvidoma bo postojanka imela 80 ležišč in 80 sedežev v jedilnici.

Prav tako bodo drugo leto za obletnico Planinske zveze Slovenije otvorili planinske postojanke ob Krnskih jezerih (okrog 1400 m). Otvoritev teh planinskih zgradb ni le velika pridobitev za planince; marveč tudi prepričljiv dokaz njihove požrtvovalnosti.

Slovensko planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči je zelo obiskana izletniška točka. Tako so v soboto zvečer obiskali naše planince na Bleščeči planinci iz Vitanj na Štajerskem, ki so bili na izletu po Koroškem. Pot jih je vodila

najprej na Višarje, na povratku pa so obiskali še Bleščečo in naredili piknik. Povabili so tudi naše planince na jedačo in pijačo ter popestrili večer s prijetnim petjem. Bila je prišrna družabnost, ki je trajala pozno v noč. Naslednjega dne pa se je večina Vitanjčanov podala na Jepo, kamor jih je spremljal predsednik Slovenskega planinskega društva Celovec, Lubo Urbajs.

Istega dne v nedeljo pa je Slovensko prosvetno društvo „Rož“ iz Sentjakeba vabilo na izlet na Bleščečo, katerega se je udeležilo veliko število šentjakobskih prosvetašev, ki so prav tako prinesli s seboj jedačo in pijačo ter v veseli družabnosti pekli čevapčiče in pa seveda tudi peli. Bila je prijetna skoraj prevročna nedelja polna veselja in radosti. Od Komnice do Gračenice je odmevala lepa slovenska pesem. Tudi dirigent šentjakobskega mešanega pevskega zbora „Rož“ Lajko Milisavljevič z ženo Nevo se je udeležil izleta oziroma piknika in še mimogrede v južni steni Komnice našel nov prehod (oba sta navdušena gornika) na ta lepi razgledni vrh. Planinstvo in kultura sta si zlasti na Koroškem zelo blizu — v Rožu je skoraj vsak prosvetaš organiziran planinec — tako da je slovenska planinska koča na Bleščeči tudi njihov skupni dom.

Na smrt obsojeni se srečavajo

V nedeljo 5. septembra je bilo v Selu pri Žirovnici prijateljsko srečanje gorenjskih in koroških partizanov, katerega se je s Koroškega udeležila večja skupina pripadnikov Zveze koroških partizanov s predsednikom Janezom Wuttejem-Lucom na čelu. Srečanje je organiziral odbor koroških partizanov pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice.

Med govorniki je bil tudi predsednik ZKP Janez Wutte-Luc, ki je pozdravil zbrane bivše partizane in poudaril, da je treba očuvati tradicijo NOB, jo prenesti na mlajšo generacijo in preko nje našim zamcem. Srečanje je bilo povezano tudi s kulturnim programom, v okviru katerega je pel pevski zbor partizanske borbene pesmi.

Iz Sela so se bivši borci podali v dolino Završnice in v Titovo vas, kjer je bilo partizansko zatočišče pozimi 1944/45. Bivši partizani so pripovedovali, kakšne borbene akcije so bile izvedene in kakšno je bilo življenje v tej vasi oziroma taborišču.

Vsekakor so takšna srečanja potrebna in koristna, da ne pridejo v pozabo junaška dejanja malega naroda proti ogromni premoči fašistične mašinerije.

V soboto 4. septembra pa so se na Obirskem pri Elčiji — Angeli Karničar, nekdanji trpink koncentracijskega taborišča Ravensbrück iz bloka 17, srečale nekdanje pripornice in obujale spomine na tiste strašne čase, ko so trpele in umirale v tem zloglasnem taborišču smrti. Zbrane pripornice iz Koroške in sosednje Slovenije je pozdravil predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc. Ob tej priložnosti jih je seznanil z borbo koroških Slovencev v času narodnoosvobodilnega boja in z borbo našega ljudstva za narodni obstoj, to je z bojem za izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe. Prihodnje srečanje bivših pripornic iz Ravensbrücka bo v Mežiški dolini.

volivski shod in — saj so me večkrat vabili! In morebiti vendar enkrat pozvem resnico o Rudi in o — njej?”

Odločil se je naglo in zavil na stezo, ki je po bližnjici skozi gozd držala proti Boletovemu gradišču.

SEDMO POGlavJE

Rude ni bilo pri shodu borjanskih volilcev. Vedel je že prej, da bode tam dovolj pristašev one stranke, kateri se je prišteval sam, da opravi tudi brez njega. Poleg tega se mu ni zdelo umestno, riniti preveč v javnost tam, kjer ni šlo v prvi vrsti za njegovo osebo. A vse to bi mu končno vendar ne bilo branilo, pokazati se med tržani volilci, ko bi ga ne bil prevzel popolnoma še tretji, recimo glavni in najmerodajnejši ozir. Ugibal je namreč, da bodo nočoj dame na Drenovem same doma. Graščak je bil v istini zjutraj odpotoval zaradi nujnih opravkov in Meden in Hrast, katera sta s svojima ženama prihajala ob prostih dnevih k Boletovim, bila sta danes prisotna pri shodu; drugi obiskovalci pa so redkokrat prihajali na Drenovo, zlasti tedaj še ne, ko je bilo pomladansko vreme še tako izpremenljivo.

Koncipist pa je imel svoje namene. Po oni predpustni zabavi pri Medenovih zanemaril je bil Boletove ter zahajal mnogokrat ob prostih urah na bližnji gradič, kjer je kraljevala gospa Elza. Samosvestna gizdavost ga je vodila tja in domišljal si je, da ljubeznivost, s katero ga je sprejemala Medenovka, ni več običajna, ampak da velja le njegovi zmogoviti osebi. In ob prvi priliki — kdo ve, je li koketna žena ni sama pospešila — predrznil se je tudi stopiti korak naprej z ognjeno izjavo, da mu ni moči živeti brez nje; a sreča mu ni bila ugodna. Elza se mu je na glas smejala in le nenadni prihod gospoda Medena je rešil tedaj koncipista iz silne zadrege. Uvidel je, da — naj govore o Elzi, kar hote — on vendar ni poklican, igra-

ti večje vloge ž njo ali poleg nje, in z ono lahkoživostjo, katera je lastna z nesramnostjo vred vsem ljudem njegove baže, pozabil je naglo ta polom. A domislil se je sedaj zopet Boletove Milice in jel zahajati pogostoma na Drenovo. Tam so ga sprejemali veselo in gostoljubno kakor vsakega znanca: da bi bil on več nega samo znanec, tega si navzlic najboljši volji ni mogel domišljati, a mladi mož je hrepnel dalje. Tam pri Medenovki ga je vabila prej sama gizdavost, a tu pri Boletovih se ji je pridružila še umazana misel, da bode Milica bogata nevesta. Nežnost ljubeznive deklice pa mu je vzbujala še druga čutila, o katerih si je časih trdil, da pomenjajo ljubezen. Gosti pohodi na Drenovem in samosvestno vedenje njegovo, kadar je bil govor o Boletovih, povzročalo je mnogo klepetanja v trgu, in tako je prišlo, da so ga lahkoverni tržani smatrali Miličinim zaročencem, ko v ožjih krogih nihče niti mislil ni na tako razmero. Koncipistu so donele sicer mnogokrat enake opazke na uho in ne smemo trditi, da bi mu bile neprijetne.

Danes popoldne se je bil torej napotil vnovič na Drenovo v veseli nadi, da bo kolikor mogoče sam z mlado deklico in da se mu morebiti vendar ponudi prilika, odkriti ji svojo ljubezen; o zmagi svoji niti dvojil ni; saj je bila Milica vedno tako prijazna ž njim, in da do sedaj še ni odgovarjala njegovim na pol prikritim izjavam, stavil je le na račun njene neizkušnosti in deklishe bojznosti.

Našel je gospo in hčerko na grajskem vrtu in obe sta ga pozdravili z odkritim veseljem.

„Nikogar ni danes k nam!“ omenila je Bolesko. „Tisti shod je kriv tega.“

„In vi? Vi se niste hoteli udeležiti?“ pristavila je s smehom Milica.

„Ne, ne! To ni za nas vladne. Mi smo nad strankami in, le kadar treba, stopimo v bojne vrste.“

Janko Kersnik

10

AGITATOR

Notar ga prehitil z vprašanjem: „Kateri zet? Mi ne verno ničesar.“

„I, po trgu se govori tako! Tisti gizdavi Ruda je baje mnogokrat gori na Drenovem in ljudje ugrabljejo, da ni zaman tamkaj. Pravijo, da je že zaročen.“

„Oh, klepetanje starih bab!“ deje Koprivec, katerega je jezilo, da Boleta ni bilo.

„Mogoče, a vsekako je čudno, da graščaka ni bilo semkaj,“ ugovarja učitelj.

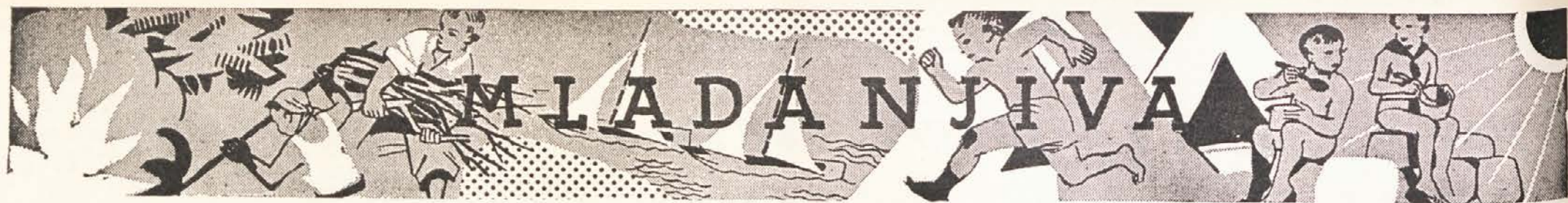
„Odpotoval je menda za nekaj dni,“ reče Koren, ako prav sam tega ni verjel. „Sedaj pa, gospodje, treba, da se organiziramo. Ako vam je po volji, snidem se še nočoj, da se dogovorimo, kako nam bo postopati. Dovolj nas je, ako smo energični, dovolj, da vso nasprotno tolpo spravimo v beg. Shoda menda ne bo več in zato je treba le delati in agitirati ne vse kriplje. Osrednji odbor bo postavil Medena, to je sedaj skoraj gotovo; za to bo že gospod Anton skrbel — a mi se ne vdamo — nikdar ne, mi ne maramo kruhoborcev, polovičarjev, naš kandidat je odločno narodni doktor Hrast.“ Koren je stal sredi družbe, vihtel svoj klobuk ter govoril strastno in naglo.

„Živio Hrast!“ klicali so drugi.

Določili so večerno uro, da se snidejo zopet, in potem jih zapusti koncipient.

Napotil se je domov, a potem se zopet premislil in krenil ven iz trga.

„Kaj, ko bi šel na Drenovo? Povoda imam dovolj —

MLADA NJIVA

Ob začetku šolskega leta

*Vsem po vrsti dobro srečo,
dobro srečo, dober prid,
sreče žlico kar največjo,
zraven voljši apetit,
da bi znanost šla vam v slast,
da bi zrastle vsaj za glavo,
ej, za glavo, brihtno, pravo,
tetam, mamicam na čast;
to, velja,
to naj vam zdaj šola da!*

*Prazne marnje pozabite,
prazne marnje praznih dni,
male glavice spočite
naj poletni sen pusti:
tiste igre in zabave,
tiste pesmi na večer,
tisto morje, pa dobrave
in prijateljski preprij;
bojda za moža,
taka stvarca ne velja!*

*Zdaj začne se druga pesem.
Učenjaštvo kakor pred.
Trebja je postati resen,
sicer v glavah bo nered.
Pa velja se naučiti,
kaj po svetu se godi,
kaj je pametno storiti,
kaj je dobro za ljudi,
saj samo, kar zna,
človek v svetu tem velja!*

*Zraven še kot se spodobi
mного smeha, nič solza,
naj se v glavi vam ne zblodi,
znanost, ki jo šola da,
naj roke vas ne srbijo,
da bi rezali klopi,
naj se šipe ne zdrbijo,
ko v nje žoga prileti,
in petice naj ima,
kdor pri trojkah je doma.*

*Torej, ljubčki, dobro srečo
vsem po vrsti vam želim,
jaz na žalost in nesrečo
v šolski klopi ne živim,
a če komu ni najboljše,
če ga v šoli dolgčas tre,
pride k meni naj na polje,
kadar ajda zacvete,
saj i polje kdaj, menda,
nekaj malega velja.*

Tone Pavček

Kukavica in rožmarin

Živela je vdova, mnogo let je že temu, ki je imela sina in pastorka. Kakor je prvega ljubila, tako je drugega sovražila. Nalagala mu je najtežja dela. Revez se od zore do mraka ni spočil. Sinčka pa je negovala, kakor da je sam kraljevič. Najboljše grizljaje mu je polagala na krožnik in v najlepše obleke ga je oblačila.

Vendar sta se brata prav po bratovsko ljubila. Ničkolikokrat je ukradel mlajši v kuhinji jedi, da jih je nesel starejšemu, ki je lačen delal na polju. Bolj vdanih bratov ne boš zlahka našel na svetu.

Vdova je premišljevala, kako bi spravila osovraženega pastorka od doma, pa si je zmisliła tole:

Nekoč je dala vsakemu od njiju prgišče semenja in ju poslala na polje sejati. „Čigar seme ne bo vzklilo, ta naj ne pride več domov,“ je rekla, ko ju je porinila pred vrata. Prepričana je bila, da pastorka ne bo več nazaj, saj mu je dala popraženo seme.

Spotoma pa je rekel mlajši brat starejšemu: „Ti, daj, zamenjajva seme! Pa doma ne povej!“

Starejši mu je ugodil in obljubil: „Ne bom!“

Tako se je zgodilo, da je pastorkova setev vzklila. Ko je Ku-ku videl, da njegov po-

sevek ne ozeleni, se je ustrašil materine jeze, pobegnil v hribe in se tam skril.

Kar predstavljajte si, kakšna jeza je padla vdovo, ko je spoznala, kako so se ji pokvarili računi. Z debelo palico je pretepla pastorka, da je bil ves črn. „Tako se zgubi od doma,“ je kričala, „in ne vrni se brez brata! Če ne, te denem iz kože!“

Fantiček je vsepovsod iskal brata in jokal: Ku-ku, kje si? ... Ku-ku, kje si? ... Iskal ga je po hribih in dolinah, vendar zaman. Pa ni odnehal. Tedaj so se ga usmili bogovi in ga spremenili v grahasto ptico, ki je laže letala okoli kakor človek. In ljudje pripovedujejo, da kukavice še dandanes iščejo brata in kličejo: Ku-ku, kje si? Ku-ku, kje si?“

Minila so leta in kukavica je ostarela. Kri-la je niso več nosila. Tedaj ji je pošlo zadnje upanje, da bo še kdaj našla izgubljenega brata. Zajokala je in jokala tako dolgo, dokler ni izjokala zadnje solze. In ta je bila krvava. Zdrknila je na tla in se razlila v široko rdečo pego. Tedaj je kukavica težko vzdihnila in umrla.

Iz okrvavljene grude pa je zrastle drobna rdeča rožica, ki ji pravimo divji rožmarin.

(Kitajska pravljica)

Tri hčere

Vdova je imela tri hčere. Postarala se je in oslabela ter si ni mogla služiti ničesar, da bi se mogla preživljati.

Prvi hčeri se usmili onemogla mati. Hči reče: „Prav rada bi dala od svojega zaslužka nekoliko materi, a potem ne ostane meni nič za prihodnost.“

Druga hči pravi: „Tudi jaz bi rada pomagala materi, ali odkod naj dobim potem denarja, da si kupim obleko?“

Tretja, najmlajša hči pa reče: „Ko sem bila še majhen otrok in si nisem mogla pomagati prav nič, je skrbela dobra mati za mene bolj kot za sebe. Še misliła ni na to, da bi si kaj prihranila ali kupila lepe obleke. Zdaj je mati stara in bolehnata ter nima nikogar, da bi ji pomagal. Moja dolžnost je torej, da sedaj skrbim jaz zanjo, kakor je skrbela ona za mene.“

Bilo je pred davnimi, davnimi časi. Tedaj še ni bilo našega sonca, ki bi gredo in sijalo, kot sije danes. Ni bilo še meseca, ki bi razsvetljeval noči, in ni bilo še zemlje, na kateri živimo, kjer se igrate. Silno daleč so tisti časi...

Moralo je biti tema kot v rogu, si mislite. Pa ni bilo tako temno. Našega sonca sicer še ni bilo, toda ogromno število drugih sonc je sijalo, kot sijejo še danes zvezde z neba. Naše sonce, zemlja in luna pa so bili tedaj še razpršeni v majčkene delce.

Mnogo je moralo biti teh delcev: vsa zemlja, luna in sonce, pa še druge zvezde — vse je bilo razdrobljeno v ogromno število nevidnih drobcev. In ti majčkeni delčki, ti drobci, so bili tod v vesoljstvu že od nekdanj. Nihče jih ni napravil. Iz česa pa naj bi jih bil napravil? Iz nič? Sami prav dobro veste, da iz nič ni nič. Če hoče mama kruh speči, mora imeti poleg vode in kvasa še moko.

V pravljicah se lahko mizica

pogrne in napolni z dobrotami. V pravljici lahko potrkaj žejan na kamen in priteče iz njega studenčnica. Tako je v pravljicah in samo v pravljicah lahko nastane nekaj iz nič! In tudi samo v pravljicah lahko čarovnica izgine v nič! Zve-

mele. Ta megla se je čedalje bolj zgoščevala in postajala je čedalje bolj vroča. Čim gostejša je bila, tem bolj vroča je postajala. Hkrati pa se je kar naprej in vedno hitreje vrtela. Tako je polagoma nastala orjaška žareča in svetleča kro-

verige strgale, bi daleč odleteli. Ali če sukate kamen na vrvi, veste, da ga bo odneslo tem dalje, čim hitreje ga vrtite.

Tako je bilo tudi z zemljo. Vrtela se je z veliko brzino in od nje je odletel velik del, kakor odnese kamen z vrvice, če ga hitro vrtite. V začetku je bil ta del, ki je odletel od zemlje, kakor velikanska kaplja. Ko pa se je ta kaplja vrtela, je dobila lepo okroglo obliko in odslej je spremljala zemljo; to je bila luna.

Takrat je tudi luna svetila kot sonce. Ker pa je bila majhna, se je kar kmalu ohladila, strdila in potemnela. Tudi naša zemlja se je polagoma ohlajevala in dobila je trdno skorjo.

Le orjaško sonce se še ni shladilo in nam sije, nas greje in nam prinaša pomlad. Veliko ima še toplote in svetlobe v sebi ta velikanska žareča krogla, iz katere je nekoč nastala tudi naša zemlja.

Anton Polenc

O NASTANKU SVETA

zek, ki vam ni bil všeč, ste uničili. Da, zvezek že in papir tudi, saj je zgorel. Toda, ali je res papir zgorel v nič? Ne! Nastali so različni plini in še nekaj pepela. Ali pepel lahko uničimo? Če ga raztrosimo po travniku, ga res ne vidimo več, toda še vedno obstoja, le naše oko ne vidi več teh majhnih delcev.

Pa pojdemo spet nazaj v tiste davne čase. Neštevilni majčkeni delci so krožili po prostoru in polagoma dobivali obliko ogromne

gla — naše sonce. Dolgo časa je tako naše sonce žarelo in svetilo ter krožilo po vesoljstvu. Nekoč se je od njega odrgal velikanski del, iz katerega se je med drugim izoblikovala — naša zemlja. V začetku je bila žareča in je svetila kot majhno sonce. Sijala je, se vrtela, krožila kot velika tekoča krogla okoli sonca. Nekoč pa se je odrgal od nje dober kos...

Na vrtljaku ste gotovo že bili. Čim hitreje se je vrtel, tem bolj pošev ste leteli naokrog. Če bi se

„In kdaj je treba?“ vpraša z malicioznim naglasom deklica.

„No, kadar vlada hoče!“ deje naivno koncipist.

„Torej kadar vam zapovedo od zgoraj? Ubogi vladni gospodje!“

Glasi smeh jo je posilil.

„Vi ste danes prav dobre volje, gospodična!“

„Samo zato, ker se ne bavim s politiko. A nekaj me vendar zanima, škoda, da se niste udeležili današnjega shoda, potem...“

„Potem bi ne mogel biti tu in vi bi ne imeli toliko zabave, kakor jo imate! Ni li res tako?“

„Vedite gospod Ruda,“ oglasi se Boleška, „govorili sva že mnogo o današnjem shodu in o naših znancih kandidatih in zato sva jako radovedni, kako bo danes. Kdo bo prodril, kdo propal?“

„Ako ukazujete, milostiva, vrnem se takoj v trg in zvečer vam prinesem natančno poročilo!“

„Nikakor ne! Tako sem misliła. Zvedeli bomo vse, če ne nocoj, pa jutri. A sedaj ostanite pri nas!“

„Tu morate ostati! In povejte nam kaj drugega novega iz trga!“ šali se Milica.

„To pa ni mogoče! Prva in zadnja beseda tam tiče se volitve! Vse drugo je ponehalo.“

„Niste li bili pred malo dnevi v mestu?“ de Boleška.

„Bil! Toda tudi v mestu se je vse življenje, socialno življenje, predručilo, nego je bil pred meseci. Najprijetneje je sedaj še na deželi.“

„Ste se li že navadili Borja?“ vpraša Milica.

„Oh, kaj bi se ga ne! Pa ker imamo še tako ljubeznivo soseščino!“

„Katero tudi radi zanemarjamo...!“

„Tega ne smete trditi; a če sem pač kriv greha...“

„Potem naj vam bode danes odpuščeno, ko se žrtvu-

jete ter zanemarjate državljske svoje dolžnosti, da le nas zabavate.“

„Milica, ti si poredna!“ omenja mati, kateri je bil mladi mož vidno povšeči.

„Oh, gospod koncipist me že pozna in on sam trdi, da mu je ljubo, ako se časih malo zabavljivo razgovarjava.“

„Ker se v takem položaju vedno spominjam znane prislovice!“

„Katero?“ vpraša naglo deklica.

„Da tiči za takim zbadanjem vedno — prijateljstvo!“ odgovori oni z afektiranim priklonom.

„Le glejte, da se ne zmotite!“ smeje se Milica.

A malo potem je postala resnejša. —

V lahkem pogovoru so jim tekle ure, in ker je bilo vreme gorko, ukazala je Boleška pripraviti mizo za popoldnico na vrtu. Pozneje pa je šla Milica s koncipistom na kratek sprehod okrog grajskega ribnjaka. Ta je bil v dolinici za vrtom in od treh strani ga je objemal krasen bukov gozd, katerega sočnato zelenje je jasno odsevalo iz mirne vode.

„Ste li navajeni veslati?“ vpraša deklica svojega spremljevalca, kazoča na lep, nov čolnič, ki je bil ob kraju privezan.

„Oh, da! To je lepo! Čolnič ste šele sedaj napravili.“

„Prosila sem tako dolgo, da so ga papa omislili. A jaz tudi že nekoliko veslam.“

Sedeta v čoln drug drugemu nasproti in Ruda pogumno odrine od kraja. Ribnjak ni bil majhen in jako globok po sredi, kjer se navzlic čistoti vode ni videlo do dna. Ob krajih so švigale velike ščuke pod nizko vrbovje, debeloglavi karpi so se leno plavali prav na površju; bukovje nad bregom so zlatili večerni sončni žarki in tam v vrhu velike jagnedi, stoječe v vrtni meji, je žvižgal cikovec svo-

jo melodiozno pesem, da se je glasno razlegala od brega do brega.

„Kako lepo je nocoj!“ šepnila je deklica polglasno in zrla za ptičkom, ki se je venomer žgoleč gugal na vrhovni jagnjedovi vejici.

„Lepo je, krasno!“ ponovil je koncipist; a njemu ni bilo mnogo do te lepote, do sončnih žarkov ali do ptičjega petja; njega je navdajala le misel, da se morebiti sedaj bliža prilika, ko bode mogel razodeti deklici svoja čutila, svojo — ljubezen.

„Sedaj ali pa nikoli!“ ponovil si je v mislih, da se ohrabri.

Čolnič je plaval sedaj za krajem v polmračni senci košatih bukovih vej, ki so mlele daleč nad vodo; breg je bil tam gosto zaraščen, med grmovjem pa se je vila ozka stezica, bližnjica med Borjem in Drenovim, katere se je redkokrat kdo posluževal.

Milica je še vedno, vsa navzeta te mirne, večerne lepote, molče zrla predse, koncipist pa je položil veslo čez čolnova roba in pustil, da se je zibal čolnič sam, kakor ga je zaganjal lahni vetrič.

Mladi mož je bil v zadregi in ni vedel, kako bi pričel pogovor, da bi ga zasukal potem na pravo stran.

„Oh, kaj bom iskal ovinkov!“ dejal je sam v sebi in takoj potem, kakor plavač, ki mora z visokega odra skočiti v vodo, s trenutno hrabrostjo nagnil se naprej in šepnil tako ljubeznivo, kakor mu je bilo moči: „Gospodična Milica!“

Deklica se je začudena ozrla vanj.

„Gospodičnk Milica!“ ponovil je koncipist pogumnejše kajti z rastočim mrakom vred rastla mu je tudi hrabrost. Nasprotno pa se je deklice lotil lahek nemir.

„Česa želite?“ vprašala je naglo. „Ali nečete več veslati?“

(Dolge v prihodnji številki)

Vtisi z letošnjega potovanja naših maturantov po Jugoslaviji

V času od 23. do 31. avgusta 1982 smo bili maturantje obeh osmih razredov slovenske gimnazije v Celovcu kor gostje SR Slovenije na maturitetnem potovanju po Jugoslaviji. Strokovno vodstvo sta prevzela univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič in mag. Anton Gosar, spremljali pa so nas še prof. Kampuš z možem, mag. Dolinar in novinar RTV Kos.

Devet nepozabnih dni smo doživeli, ko smo prepotovali najlepše pokrajine Jugoslavije, občudovali znamenitosti in se za nekaj časa ustavili še v Dubrovniku, da bi si ob koprano odpočili od dolge vožnje in prečutih noči.

Prvi dan je bil nekoliko naporejši zaradi več sto kilometrov dolge vožnje iz Celovca do Beograda. V Ljubljani sta pristopila prof. Klemenčič in mag. Gosar, izkušena vodiča, ki že več let spremljata skupine naših maturantov na teh tradicionalnih potovanjih. Med potjo smo si v Novem mestu ogledali tovarno farmacevtskih proizvodov „Krka“. Gostitelji so nam na kratko opisali delovanje podjetja, nas seznanili s sistemom samoupravljanja in za zaključek povabili na kosilo, kjer je vsak prejel tudi majhno darilo — vrečko z izdelki tovarne.

Pretresljiv in nepozaben je bil obisk nekdanjega koncentracijskega taborišča Jasenovac ob reki Savi, 150 km od Zagreba. Jasenovac imenujejo tudi „grobnišče Jugoslavije“, saj so v njem fašisti in njihovi ustaški pomagači zverinsko ubili okoli 70.000 ljudi, večinoma Srbov in Hrvatov.

Naslednji dan smo si v dopoldanskem urah ogledali Beograd, glavno mesto Jugoslavije in hkrati upravno in gospodarsko središče republike Srbije. Obiskali smo grobnico Josipa Broza Tita — „Hišo cvetja“ sredi bujnih vrtov in parkov. V bližini je tudi Beli dvor, rezidenca predsednika SFRJ. Čudovita panorama Beograda se nam je nudila s trdnjave Kalemegdan, v kateri je vojni muzej, ki pričra o zgodovini jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Popoldan nas je povabil naš koroški rojak in sedanjí kulturni ataše na avstrijskem poslanstvu v Beogradu. Pripovedoval nam je o svojem zanimivem delu, nakar nas je sprejel tudi poslanik Lienhart. V prisrčnem vzdušju smo zapeli venček slovenskih pesmi ter se ob jedi in pijači prav »po domače« pomenili. Zvečer pa smo še obiskali pionirsko naselje blizu Beograda, kjer smo slišali marsikaj zanimivega o delu in pomenu pionirske organizacije.

Naslednjega dne je bil cilj našega potovanja Sarajevo, glavno mesto republike Bosne in Hercegovine. Pot nas je vodila ob reki Moravi mimo Čačka, ki velja za središče tobačne industrije, v Titovo Užice. Okrog tega mesta je bilo med zadnjo vojno prvo osvobojeno ozemlje Jugoslavije. Za razliko od Srbije, kjer primanjkuje lesa, je Bosna in Hercegovina zelo gozdnata, sicer pa prevladuje gorski svet. Kosili smo v vojaškem hotelu na planini Tara, visoki 1600 metrov, od koder smo lahko uživali krasen razgled. V lepi gorski pokrajini leži ob reki Drini mesto Višegrad, znano zaradi 600 let starega turškega mostu čez Drino.

Zvečer smo prispeli v Sarajevo, prizorišče prihodnjih zimskih olimpijskih iger, ki bodo leta 1984. To nekoliko orientalsko mesto s številnimi bazari in minareti (—molitveni stolpi muslimanov) nas je očaralo. Dolgo smo se sprehajali po ozkih ulicah in si ogledovali tipične spominčke in prelepa ročna dela.

Tudi naslednje dopoldne je veljalo ogledu Sarajeva, polmilionjskega mesta, čigar čar je v tem, da se tu mešajo najrazličnejše narodnosti, kulture in veroizpovedi. Skoraj polovica prebivalcev je muslimanov. Zato sta vodiča omenila tudi nekaj posebnosti muslimanske vere, kot na primer, da ne jedo svinjskega mesa, ne pijejo alkohola, dvakrat na dan se obrneji proti vzhodu klanjajo alahu, poleg tega pa polagajo veliko važnost na osebno čistočo.

Med sarajevske znamenitosti sodi kajpada tudi tako imenovani Principov most, kjer je Gavrilu Princip leta 1914 ustrelil avstro-ogrsko prestolonaslednika Ferdinanda. Ogledali smo si tudi srbsko pravoslavno cerkev in nato še bogato okrašeno džamijo ali mošejo (=muslimansko cerkev). Nekaj časa pa nam je osta-

lo tudi za nakupe in za okusno turško kavo.

Na poti v Dubrovnik smo se kratko ustavili v Mostarju, menda najbolj vročem mestu Jugoslavije, kjer koražni domačini za nekaj dinarjev skačejo s čudovitega starega mostu v vodo. Čim bolj smo se bližali dalmatinski obali, morju in Dubrovniku, tem bolj se je stopnjevala nestrpnost v avtobusu. Lepota Dubrovnika — predvsem odlično ohranjeno staro obzidje — nas je prevzela. Zvečer smo odkrivali ogromni kompleks našega luksuznega hotela s številnimi trgovinami in slaščičarnami; pa tudi plešišče in zares odlična glasba sta nas navdušila. Ogledu mesta smo namenili petkov dopoldan. Zaradi ugodne lege in izhoda na morje je Dubrovnik že v zgodovini imel predvsem trgovsko funkcijo. Tako je mesto kmalu obogatelo, zgradili so trd-

cijanova palača iz 4. stoletja po našem štetju.

V Splitu smo se dokončno poslovili od morja in nadaljevali pot v notranjost kraškega sveta. To območje ima zelo slabe pogoje za gospodarstvo in turizem, zato je tudi nerazvito in revno. Kakih 80 km pred Bihačem smo se ustavili še v Titovem Drvarju. Videli smo votlino, v kateri je prebival nekaj časa Tito s svojim štabom; zaradi napada nemških padalcev leta 1944 so se morali umakniti. Dokumenti in slike v tamkajšnjem muzeju spominjajo na tisti čas. Prenočili smo v Bihaču ob hrvaški meji. To je bilo na našem potovanju tudi zadnje mesto s številno močnim muslimanskim prebivalstvom.

Predzadnji dan potovanja smo obiskali Plitvička jezera, kjer se ob reki Korani razprostira približno 50 km dolgi Plitvički narodni park, največji v Jugoslaviji. Le delno je odprt za turiste, ogromne površine pa so zaščitene in v neoskrujenih pragozdovih so se naselili volkovi in medvedi. Ogledali smo si prekrasna naravna čuda, slapove, modrozelenkasta jezera in votline.

Nadaljevali smo pot skozi Belo krajino in njeno središče Metliko, ki je znana po svoji tekstilni industriji, ter naprej po dolini reke Kolpe. Menda je to najlepša jugoslovanska reka; voda je zelo čista in je zato tam tudi polno kopalcev. Vozili smo se ob reki Krki skozi slikovito pokrajino, ki je rodila mnogo slovenskih likovnih in besednih ustvarjalcev, kor so Zupančič, Jakac, Levstik, Trubar, Jurčič, Adamič in drugi. Ustavili smo se na Muljavi in obiskali rojstno hišo Josipa Jurčiča. Na večer pa smo prispeli v Ljubljano — na žalost zadnjo postajo našega potovanja.

Med ogledom mesta smo videli med drugim novi univerzitetni center v Bežigradu, Tivoli, največjo ljubljansko tovarno Litoštroj ter številne kulturne znamenitosti, povabili pa so nas tudi v impozantno novo splotje RTV Ljubljana. Poslovilno kosilo v hotelu Bellevue nam je preredil republiški komite za vzgojo, izobraževanje in telesno vzgojo, ki je že dvajsetič finančno omogočil taka potovanja slovenskih maturantov iz Koroške. Za zaključek pa je bil še sprejem pri avstrijskem generalnem konzulu dr. Georgu Weissu.

Dnevi potovanja po Jugoslaviji so bili gotovo za vsakega izmed nas nepozabno doživetje in enkratna prilžnost, spoznati matično deželo in njene bisere. In tako smo se polni prijetnih vtisov spet vrnili domov na Koroško. Vsem tistim, ki so nam s skrbno organizacijo in finančno pomočjo omogočili to čudovito ekskurzijo, pa velja naša iskrena zahvala.

Sonja Kölich

Tudi letos so bili maturanti slovenske gimnazije v Celovcu na tradicionalnem potovanju po Jugoslaviji, kjer so videli in spoznali marsikaj zanimivega ter se vrnili polni lepih vtisov. O svojih vtisih na letošnjem izletu piše tudi Sonja Kölich, katere prispevek objavljamo v celoti.

Uredništvo

njave za obrambo, vodovod, kanalizacijo in lazaret. Danes imenujejo Dubrovnik prestolnico jugoslovanskega turizma in ta zvešek gotovo zasluži. Ogledovali smo si bogate muzeje, samostane ter mogočne trdnjave. Popoldne kakor tudi naslednji dan pa smo uživali pri koprano in sončenju, medtem ko so večeri kaj hitro minili ob plesu in zabavi.

Skoraj melanholično je bilo v nedeljo zjutraj slovo od morja in krasnega Dubrovnika. Pred nami je bila spet 500 km dolga vožnja — do Bihača. Vozili smo se po znani magistrali tik ob dalmatinski obali. Za Makarsko, kjer smo se kratko ustavili, je značilen razvoj iz prvotno revne, agrarne pokrajine v industrijsko in turistično središče. Naslednji postanek je bil v Splitu, »vrtu Jugoslavije«, saj se domačini večinoma bavijo s poljedelstvom in vrtnarstvom, pa tudi industrija je dobro razvita. Ugodno lego v sredini jugoslovanskega primorja so izkoristili že stari Rimljani, ki so zapustili mnogo zgodovinskih spomenikov. Najznamenitejši med njimi je prav gotovo ogromna in dobro ohranjena Diokle-

Prispevajmo za gradnjo doma dijaške, študentske in vajeniške mladine

„Slovenski vestnik“ je redno poročal o domu, ki ga v Celovcu gradi Slovensko šolsko društvo za dijaško in vajeniško mladino ter študente. Ta projekt je trenutno med vsemi slovenskimi na Koroškem po obsegu največji, po namembnosti pa najpomembnejši v našem narodnem življenju. Dom bo služil mladini, ki se v Celovcu šola oziroma usposablja za poklic.

V prepričanju, da je izgradnja tega doma zadeva celotne slovenske narodne skupnosti, je Slovensko šolsko društvo pripravilo akcijo gradbenih kamnov, ki naj prispeva h kritju dela visokih investicijskih stroškov. Ta akcija naj bo tudi nov primer solidarnostne samopomoči, ki se je že tolikokrat pokazala in tudi rodila trajne sadove.

Tudi tokrat objavljamo imena darovalcev in se vsem, imenovanim in tudi neimenovanim, iskreno zahvaljujemo za izkazano pomoč. Obenem pa jih stavimo za zgled vsem drugim, da prav tako po svojih možnostih podprejo naše skupno prizadevanje.

Slovensko šolsko društvo

Za gradnjo doma so prispevali: udeleženci spominskega pohoda („Po Domnovih poteh“ na Komelj (Gnamuš Franc, Hanin Vanč, Karničenk Milka, Kleb Edvard, Kolenik Lipej, Mlačnik Franc, Mlačnik Valentin, Močnik, Novak Danilo, Šipek Ida, Urank Johan, Vožič Martin, dipl. inž. Feliks Wieser, neimenovani), 1.100 šil.; Turk Joži, 280 šil.; Picej Stanislav, Šentprimož, 1.000 šil.; Karničar Toni, Obirsko, 100 šil.; uslužbenci tiskarne „Drava“, Podljbubelj, 1.000 šil.; Lapuš Florjan, Bistrica v Rožu, 100 šil.

Sporočamo Vam, da proizvajamo, dobavljamo in servisiramo moderne sisteme regulacije za vse vrste ogrevalnih naprav.

IMP-METALL-sistemi regulacije omogočajo prihranek energije do 35 odstotkov.

Naš strokovnjak Vam je na razpolago za pomoč pri izbiri moderne in cenene regulacijske avtomatike.

IMP metall
G. m. b. H.

9184 ŠT. JAKOB V ROŽU

Telefon (0 42 53) 544 - Telex 045752

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 10. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Svetloba na temnem ozadju — 10.30 Umori gospoda ABC — 12.00 Oče in sin — 12.05 „Zakladi naše zemlje“ — 12.15 Zapovedan raj — 13.00 Uredništvo — 15.00 Dobri kralj Henrik — 15.50 Možje brez živcev — 16.00 Petje in igranje — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Lutkovni film — 17.30 Matt in Jenny — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.15 Modna revija — 21.20 Zgodbe Georga Thomalla — 22.05 Reklama in šport — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 11. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Mi — 11.05 Dopoldanski koncert — 11.25 Arheologija biblije — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.30 Film (veseloigra) — 17.00 Kdo rokodelči z nami — 17.30 Zgodba o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Igra z zvezdami — 21.50 Šport — evropsko prvenstvo v lahki atletiki — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 12. 9.: 11.00 Ura tiska — 12.00 O gradnji — 15.15 Koltan pazveduje — 16.45 Kirkušna miš — 17.15 Nils Holgersson — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje med živaljo in človekom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Niče — 22.15 Šalom — 22.20 Šport — evropsko prvenstvo v lahki atletiki — 0.00 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 V levo zaviti je lahko nevarno — 10.15 Predmetni pouk: mleko in mlečni izdelki — 10.30 Velika ljubezen grafice Caroline — 12.25 Oče in sin — 12.30 Zgodovina fotografije — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavanje nevarnosti — preprečevanje nesreč — 17.30 Nekoč je bil... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina divjina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Profesionalci — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 14. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Predmetni pouk: želim si neko žival — 10.15 Thornton Wilder: Happy journey — 10.30 Film (veseloigra) — 12.00 Oče klamote — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mada — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Panorama — 21.50 Nova od večeraj — 22.35 Poročila.

SREDA, 15. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 To je Pariz — 10.35 Šepet v postelji — 12.15 Prizma — 13.00 Uredništvo — 17.00 Ujeti kralj — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Grobnica s skrivnostno ključavnico — 21.40 Šport — 21.55 Poročila.

ČETRTEK, 16. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Predmetni pouk: varna pot v šolo — 10.15 Ogenj in luč — 10.30 Dama s karmeljami — 12.15 Klub seniorjev — 13.00

Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — varujmo se nesreč — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Iz življenja delavske družine v Pittsburghu — 21.05 HFK predstavlja „Austrian Airlines“ — 21.50 Šport — 22.40 Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 10. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Zabavne melodije — Spominjamo se.

SOBOTA, 11. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 12. 9.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 15. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Iz ljudstva za ljudstvo (o opravljenih, šegah in navadah nekdanj in danes v septembru).

TOREK, 14. 9.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Koroški obzornik — Mladina poje — Otroci, poslušajte!

SREDA, 15. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Za oddih in premišljevanje.

ČETRTEK, 16. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri.

dovine — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Bravados — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 11. 9.: 14.00 Športno popoldne — 16.15 Mednarodni folklorni festival na Dunaju — 17.00 Dva krat sedem — 17.25 Kdo me hoče — 17.35 Poznate melodijo — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvjetnika — 20.15 Kartuzija v Parmi — 22.20 Škratnardečji pirat — 23.55 Sto mojstrskih del — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 12. 9.: 14.00 Športno popoldne — 17.45 Ogledni pohod skozi „novo nemško glasbeno sceno“ — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Atlantic city, USA — 21.55 Maršal iz Cimarrona — 23.50 Neverjetna družinska zgodba — 23.55 Sto mojstrskih del — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 9.: 18.00 Perspektive — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Predmestne zgodbe — 21.00 Kje se nahajam? — 21.00 10 let Arge Alp — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Najprej matura — 23.40 Poročila.

TOREK, 14. 9.: 17.45 Predmetni pouk: varna pot v šolo — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 S hlaponom na ogled — 21.03 Dallas.

SREDA, 15. 9.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Moja jed z Andrejem — 0.10 Poročila.

ČETRTEK, 16. 9.: 17.45 Krvi ni neomejeno — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič, trač — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 10. 9.: 17.30 O gradnji — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Velike reke — ogledalo zgo-

110-letnica nastanka slovenskega in avstrijskega kmečkega združništva

Petega septembra je poteklo sto deset let, odkar je bila v Šentjakobu v Rožu ustanovljena „Posojilnica Št. Jakobska v Rožu“, prvi slovenski in avstrijski kmečki denarni zavod.

Ogromno je število posojiljemalcev, ki jim je Posojilnica s ceninimi posojili pomagala v minulih 110-ih letih premostiti gospodarsko stisko, zgraditi domove, urediti ali razširiti gospodarstva. Tudi število vlagateljev, ki so Posojilnici zaupali svoje s trdom pridobljene prihranke, da jih hrani in pomnožuje, je močno naraslo.

Leto stodesetletnica je gotovo toliko pomembna, da javnosti v obrisih nakažemo dejavnike za ustanovitev „Posojilnice Št. Jakobske v Rožu“.

Nakazati pa tudi hočemo, da zgodnji zadržni začetki na južnem Koroškem niso slučajni pojav, temveč izraz južnokoroških posebnosti v gospodarskem, zemljiškopravnem, strukturnem ter političnem pogledu.

SLOVENSKI KMET IN GOSPODARSKA KRIZA

Kmet se je z zemljiško odvezo leta 1848 znašel mahoma v docela novem gospodarskem položaju. Nove politične in gospodarske razmere so od kmeta zahtevale nov način gospodarjenja. Pred zemljiško odvezo je plačeval svoje obveznosti večinoma v naravnih, po zemljiški odvezi pa ga je plačevanje odškodnine, davkov in dajatev prisililo k preusmeritvi od naravnega k denarnemu gospodarjenju. Kmetu ni več zadoščevalo producirati za lastne potrebe, primoran je bil pričeti s proizvodnjo za trg. Moral je intenzivirati produkcijski način, opustiti starokopitno in ekstenzivno kolobarjenje in se nagniti k intenzivnejšemu letnemu. Dodatno so nove tržne razmere prisilile kmeta, vnovčevati nove kmetijske izdelke.

Bil je neizkušen v prodaji in nespособen za uspešno vodenje kmetije. Nesposobnost slovenskega kmeta, uspešno in samostojno voditi kmetijo, je zgodovinsko pogojena, ker je do leta 1772 v južnih predelih dežele prevladovalo nededno zemljiško pravo, po katerem je fevdalec prepustil kmetu zemljo samo v začasen užitek. Tako se je slovenski kmet nahajal v stalni nesigurnosti, ali mu bo fevdalec prepustil zemljo tudi v prihodnjem letu. Tlaka in visoke dajatve so mu dodatno jemale upanje, da bi z večjim naporom dosegel boljše gospodarsko stanje. Postal je brezbrizen, zgubljal povezavo do zemlje ter postal nespособen za samostojno gospodarjenje. Tržne razmere so bile neurejene, trg zelo oddaljen in prometne zveze slabe. Vse to je povzročilo, da je kmet svoje s trdom pridobljene izdelke slabo iztrževal. Tako ob času zapadlih davkov in obrokov ni imel dosti denarja na razpolago. Da uide grozeči prisilni dražbi, se je pogostokrat obrnil na vaške ali tržne mogotce, ki so mu posojevali denarje na oderuške obresti.

Neugodna agrarna struktura južne Koroške, z malimi in s srednjimi kmetijami, je pridobitno možnost slovenskega kmeta od vsega začetka omejevala. Splošna gospodarska kriza, ki se pojavlja že kmalu po zemljiški odvezi in z njo povezan propad železarske industrije ter gradnja železnice, so kmetu odvzele še do tedaj obstoječe postranske zasluzne možnosti pri prevozništvu.

Zgoraj navedeni vzroki nam nakazujejo, da je slovenski kmet gospodarsko in socialno krizo moral veliko huje doživeti kot nemški sodeželan

Po petih igrah vodi SAK

Z zmago nad celovškim moštvo ASV (2:1) je v petem kolu prevzelo moštvo SAK vodstvo v koroški vzhodni podligi. KAC, ki je bil prej na prvem mestu, je izgubil proti moštvo iz St. Andraža. Zaradi boljše razmerja golov vodi SAK s sedmimi točkami pred KAC ki ima isto število točk. Nato sledi štiri moštev s šest točkami (Wolfsberg, Dobria vas, Treibach in Velikovec).

Prihodnjo nedeljo igra moštvo SAK proti Žrelcu ki je SAK-u že vsa leta delal velike težave. Moštvo SAK pa je zelo motivirano in bo skušalo ohraniti svojo vodečo pozicijo, seveda pa se bodo v Žrelcu še posebej potrudili.

SAK „pod 23“ - ASV „pod 23“ 8:1
SAK ml. - Pokrče ml. 4:1
SAK šol. - ATUS Borovlje šol. 0:5

na severu. Tako je bila potreba po ustreznih organizacijah, ki bi gospodarsko krizo mogle olajšati, veliko večja.

SLOVENSKO NACIONALNO GIBANJE IN SLOVENSKO ZADRUŽNIŠTVO

Pričetek slovenskega nacionalnega gibanja konec 18. stoletja je pomemben pospeševalni dejavnik za ustanovitev slovenskega združništva. Gibanje, ki je začetka zajelo le omejen krog prebivalstva, je s koncem neoabsolutistične dobe doseglo s tabori svoj višek.

Na taborih so poleg političnih zahtev obravnavali tudi socialne in gospodarske probleme ter izražali potrebo po neodvisnosti slovenskega naroda od tujega kapitala. Tam so poslušalce pozvali, da prično ustanavljati hranilnice, zavarovalnice in kmečke zadrage. Zbrana množica z obravnavo gospodarskih problemov sicer ni spoznala funkcionalnosti in strukture zadrug, toda zadoščalo je najprej ljudstvo seznaniti z združno idejo in zbuditi potrebo po kapitalni akumulaciji.

Ker je postajala ekonomska kriza neznosna in se je slovenski kmet že v fevdalni dobi usposabljal za vzajem-

Vpisovanje za abiturientski tečaj

V sredo 15. septembra 1982 ob 9. uri je v celovški trgovski akademiji vpisovanje za obisk enoletnega dvojezičnega abiturientskega tečaja. Interesenti morajo prinesiti s seboj maturitetno spričevalo. Poleg absolventov slovenske gimnazije so upravičeni obiskovati dvojezični tečaj tudi absolventi drugih gimnazij, ki obvladajo slovenski jezik.

Informirate pa se lahko tudi na Trgovski akademiji I, Kumpfgasse 21, Celovec, telefon 55 7 92.

no delo v zadrugi — skupno rabljenje almende (pašne pravice, stelarjenje itd), skupna obdelava težko dosegljivih odcepkov treh leh —, je bil slovenski kmet za nove ideje, ki bi mogle ekonomsko krizo olajšati, tudi veliko sprejemljivejši kot nemški sodeželan.

SPOZNAVANJE ČEŠKIH „ZALOŽEN“

Že v 18. stoletju in prej so imeli kmetje po čeških vaseh obveznost, del svojih pridelkov „založiti“ v skupnih žitnicah in sicer tretjino pridelka štirih žitnih vrst (pšenice, rži, ječmena in ovs).

Prve posojilnice na Češkem, Moravskem in v Šleziji so bile torej žitne in ne denarne založnice, ki so bile last vseh gruntarjev dotične vasi. To shranjevanje je bilo začetka prostovoljno, pozneje pa ukazano in je do polovice devetnajstega stoletja obdržalo naravni značaj. Kadar so presegle nabrane količine enoletno potrebo, so začeli preostalo žito tudi posojati na primerne obresti, ki so se sprva poravnale z žitom in šele sčasoma z denarjem. S prehodom od naravnega gospodarjenja k denarnemu so se iz teh žitnic polagoma izcimili denarni zavodi.

PUBLIKACIJE ZADRUŽNE IDEJE V SLOVENSKEM TISKU

Leta 1868 je češki narod vabil slovenske narode na slovesnost polaganja temeljnega kamna za gradnjo češkega narodnega gledališča. S slovenske strani se je odzval vabilu kulturno-politični delavec dr. Jože Vošnjak. V Roudnicah na Češkem je dr. Voš-

njak imel tudi priliko spoznati in proučiti združne organizacije, ustroj in delovanje čeških „založen“.

Po vrnitvi se je začel zavzemati za to, da bi tudi Slovenci organizirali podobne ustanove — zadrage. V vrsti člankov, ki jih je takoj po vrnitvi objavil v „Slovenskem narodu“ pod naslovom „Učimo se od Čeho-Slovanov!“, je pozival rojake, naj sledijo češkemu zgledu. Dr. Vošnjak je tudi obrazložil delovanje take založne — posojilnice. Za zgradnjo pravila pa je postavil pravila občinske založne in posojilnice v Karlinovem.

Kot zagovornik združne ideje se je dr. Vošnjaku pridružil župnik Božidar Raič, ki je leta 1871 v „Slovenskem narodu“ objavil daljši članek pod naslovom „Naše stališče in udržišništvo“.

Ker dr. Vošnjak s prvim pozivom ni imel vidnega uspeha, je leta 1872 v „Slovenskem narodu“ pod naslovom „Založnice in posojilnice“ ponovno vzpodbujal k ustanavljanju založen. Ker pa v Mariboru izhajajoči „Slovenski narod“ med koroškimi Slovenci ni bil dosti razširjen, objavljeni članki na Koroškem niso dosegli zaželenega odmeva.

Sele v „Koledarčku družbe sv. Mohora za prestopno leto 1872“, tedaj med našim kmečkim ljudstvom najbolj razširjeni knjigi, je Vošnjak objavil članek pod naslovom „Posojilnice na pomoč kmečkemu ljudstvu“, ki je po vsej verjetnosti dal šentjakobskim rodoljubom merodajno pobudo.

NASTOP DR. VALENTINA JANEŽIČA

Dr. Valentin Janežič se je rodil 16. 10. 1832 v Lešah pri Šentjakobu v Rožu, kot tretji sin kmeta A. Janežiča. V Tereziniu na Češkem je deloval kot nadpolkovni zdravnik in si je poleti 1872 ob priliki svojega letnega dopusta prizadeval, domačim kmetom pomagati iz gospodarske stiske in sicer z ustanovitvijo češkim založnam ustrezne organizacije.

Dr. Valentin Janežič je v teku svojega delovanja na Češkem spoznal ustroj in delovanje tamkajšnjih založen. Skupno z domačima duhovnikoma F. Treiberjem in Knafličem, ki sta imela potrebni kontakt in zaupanje pri domačih kmetih, so meseca avgusta 1872 vabili na ustanovno zborovanje v župnišče. Tam so po vzorcu čeških založen spisana pravila prikrojili krajevnim razmeram. Župnik Treiber je na deželno vlado naslovil prošnjo za potrdilo predloženih pravil in Simon Janežič jo je v Celovcu oddal. Z odlokom c. kr. deželnega predsedstva z dne 5. septembra 1872, števil. 959, so bila predložena pravila potrjena.

S petim septembrom 1872 je torej bila na podlagi društvenega patenta z dne 26. novembra 1852 pravno ustanovljena „Posojilnica Št. Jakobska v Rožu“. S tem se pričena kmečko združništvo zgrajeno na temeljih samouprave, samoodgovornosti in samopomoči na Koroškem in v mejah današnje Avstrije.

Že pri bežnem pregledu teh sto deset let razvoja „Posojilnice Št. Jakobske v Rožu“ bi morali ugotoviti, da posojilnica ni bila samo denarni zavod, ki sprejema vloge, pripisuje obresti, dovoljuje posojila, sestavlja bilance in sklepa o čistem dobičku, temveč „je bila važen faktor v organizmu slovenskega narodnega gospodarstva, zavedajoč se svoje odgovornosti in poslanstva“.

mag. Jakej Sitter

Privlačnost Pliberškega sejma

589. Pliberški sejem se je tudi letos spet razvil v velik gospodarski in družabni dogodek. Od sobote do ponedeljka se je pri lepem vremenu znašlo na travniku okoli 30.000 ljudi iz daljše in bližnje okolice. Pravijo, da je bil sejem za vse kar zadovoljiv, čeprav se nekaterim zdi, da je bilo manj ljudi kot v prejšnjih letih.

Med prodajalci je bilo slišati različne glasove. Medtem ko so bili nekateri kar dobre volje, drugi prodajalci (npr. tekstilni) niso bili preveč zadovoljni. Široka ponudba vsega mogočega blaga, od vsakdanjih potrebščin za uporabo v gospodarstvu in gospodinjstvu do večjih kmetijskih strojev pa je omogočila številnim interesentom odlične pregled sodobne ponudbe.

Otvoril je sejem v soboto popoldne deželni glavar Wagner ob navzočnosti drugih osebnosti iz političnega gospodarskega in kulturnega življenja Koroške in sosednje Slovenije. Ne vemo pa ali je treba predvolilnemu času pripisati, da je Wagner sosedo iz Slovenije pozdravil tudi z dvema slovenski-

ma besedama. Župan Mikusch pa je v svojem dvojezičnem govoru poudaril pomen tega tradicionalnega sejma za jugovzhodno Koroško.

Obnesel se je ponovno tudi šotor SPD Edinost, ki ima prostora za 1000 ljudi in ki so ga letos postavili že osmič. Z dobro postrežbo, dobro kuhinjo, ugodnimi cenami ter prijazno domačnostjo in dobri muzikanti so privabili toliko gostov, da je bil šotor vedno napolnjen; slovenska uta pa je bila tudi tista, v kateri so se gostje najdalje zadrževali. Šotor se je razvil v pravi kraj srečanja starih znancev, sorodnikov in vseh novih, ki odkrivajo pliberški sejem.

V svoji oceni sejma je podžupan Eric Kumer kot pozitivno ocenil dejstvo, da so danes dvojezična otvoritev sejma in tudi dvojezični plakati neosporavani, ljudstvo pa je s takim načinom zadovoljno. V tem smislu pa je tudi želja ljudi, da bi deželni glavar morda z nekaj več slovenskimi besedami nagovoril poleg gostov iz Slovenije tudi domačine.

Skozi Pallavicinijevo na Großglockner

Nad največjim avstrijskim ledenikom Pasterze (ime izvira iz slovenskega pastirica) se strmo tik pod vrh Großglocknerja (Kleka) dviga ozebnik, imenovan Pallacini-Rinne. Višina tega ozebnika oziroma strmega ledenika znaša kar 600 metrov. Ta Pallavicinijev ozebnik je bil pred nedavnim cilj naveze dveh navdušenih alpinistov, od katerih je eden funkcionar Slovenskega planinskega društva Celovec. Opis tega vzpona z veseljem objavljamo, saj se izredno veselimo vsakega uspeha, ki ga dosegajo naši fantje v gorah ali pa tudi na drugih območjih.

Na Franz-Josefs Höhe (Franc Jožefova višina), tako začenja poročilo naš alpinist, se gnete ogromna množica ljudi (tja se je možno pripeljati z avtobusi, višina znaša okrog 2.400 m), čemur se niti malo ne čudiva, saj ob lepem vremenu pač vsi radi uživajo bajni razgled na našo najvišjo goro, ki jo je s tega kraja občudoval tudi sam cesar Franc Jožef. Po „promenadi“ na severnem „bregu“ Pasterze v nekaj minutah dosepeva do planinske kočice Hoffmannshütte, 2442 m. Od kočice se spustiva po bregu na ledenik, ki ga prečiva v smeri proti bivaku pod Großglocknerjem. Zahajajoče sonce ne obeta prav nič lepega vremena. Pot po ledeniku je zaradi številnih ledeniških razpok zelo nevarna. Zadnje metre pod bivakom pa naju še ujame noč. Bivak, ki ima samo šest ležišč, je že zaseden. Kljub temu pa še dobiva prostor, kamor se lahko uleževa. Počitek ne bo trajal dolgo, ko ura kaže že dve morava že na pot. Vreme je slabo. Zelo vetro in v nizki oblaki se podijo preko ledenika in stene. Nekaj časa stojiva ob vhodu bivaka in ugibava če bi šla ali ne. Po kratkem posvetovanju pa se le odločiva za vstop v steno. Preko ledenika se bolj potikava kot hodiva, ker je še temno in svetilka le slabo sveti. Čez pol ure sva pri vstopu. Razporediva si opremo, še enkrat zategneva jermena derez in vstopiva. Led je zelo trd, a dereze in kladivo dobro prijemata. To mi da pogum in samozavest. Ko si ure-

dim stojišče, pokličem tudi tovariša, ki kmalu prisopiha k meni. Izmenjava nekaj besed in se pojeziva na vreme in led, ker nama ni naklonjeno ne eno ne drugo. Nato zopet začnem voditi drugi raztežaj in se sprašujem, koliko raztežajev bova še potrebovala na vrh?

To je ena najtežjih smeri v Glocknerju. Leta 1876 je grof Pallavicini v spremstvu gorskih vodnikov prvi prišel po tej smeri na vrh. Tedaj so v led izklesali 2000 stopnic, na vrhu pa so potrebovali dobrih 12 ur.

Nama hvala bogu ni treba več sekati stopinj. Dereze in dva ledena kladiva zadostujeta za hitro in sigurno napredovanje. Ob šestih zjutraj imava že več kot pol smeri preplezane. Z jutrom je prišlo tudi sonce in začelo tajati led, tako da je voda v majhnih curkih žuborela po žlebkah navzdol. Večkrat je v visokih skokih mimo naju priletel kakšen kamen ali kos ledu, ki so jih sprožile naveze na grebenu. Pospešila sva najino hitrost pri plezanju, da bi se čimprej rešila te nevarnosti. Ob pol devetih sva že dosegla skale, ki so naju vzele v svojo zaščito. Najtežji del sva že premagala. Na vrh sva potrebovala samo še pol ure. Bilo je toplo sončno vreme, kar je nekaj nenavadnega, ker skoraj vedno piha na tem vrhu močan veter.

Bila sva srečna nad uspehom. Le žalostna novica, da je dan poprej padajoče kamenje ubilo v tem ozebniku bolgarskega alpinista, nama je grenila tisto pravo veselje, ki ga občutiš po uspešno izvedeni turi. Njegovo življenje se je izteklo v tisti smeri, katero sva ravnokar premagala, in to je tudi naju zelo prizadelo.

Trgovina

Kulturni krožek Kluba slovenskih študentov na Dunaju pripravlja igro „Trgovina“ avtorice Jeannine Worms. V zadnjih dveh tednih septembra bo igralska skupina gostovala s to igro v raznih krajih južne Koroške, prvi nastop bo v petek 17. septembra v Celovcu, kraj in termine ostalih nastopov pa bomo še pravočasno sporočili.

Drama ima tri dejanja in v slovensčino jo je prevedel A. Gogala. V dramsko dogajanje te igre so vpleteni vsakodnevni aktualni problemi, ki pa se v teku igre razširijo in grobo potencirajo. Ti problemi

so nezadovoljnost v zakonskem življenju, površnost v medsebojnih človeških odnosih, želja po bogastvu, manipulacija s konzumnimi sredstvi, profit v zvezi s pomočjo tretjemu svetu in nenazadnje trgovanje z orožjem.

Aspekt oboroževanja bomo v naši igri posebej poudarili. V sedajšnji politični situaciji, ki ogroža mir na svetu, se nam zdi to vprašanje še posebej važno.

Veselimo se že na Vaš obisk.

Klub slovenskih študentov na Dunaju

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 52 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje